

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานำเสนอผลงาน เรื่องศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแสด การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น หัวข้อ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

N	แทน	จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นประชากรที่ใช้ศึกษา
μ	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทพื้นที่ของจังหวัดตราด

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์ประกอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 3 ผลการศึกษา ศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตราด

ในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแสด การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เมื่อประเทศไทย ก้าวเข้าสู่อาเซียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 บริบทของจังหวัดตราด

ในการนำเสนอบริบทของจังหวัดตราดในฐานะจังหวัดชายแดนไทย – กัมพูชา ผู้วิจัยจะ แบ่งหัวข้อออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. บริบททางด้านประวัติศาสตร์
2. บริบททางด้านเศรษฐกิจ
3. บริบททางด้านวัฒนธรรม
4. บริบททางการเมืองการปกครอง
5. บริบททางด้านชายแดน

บริบททางด้านประวัติศาสตร์

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของจังหวัดตราดนั้น มีการพบชื่อครั้งแรกจากหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงถึงการใช้พื้นที่มนุษย์อาศัยอยู่ในบริเวณจังหวัดตราด ในยุคของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐานที่พบคือการค้นพบกลองมโหระทึกจำนวน 3 ใบ ได้แก่ ใบแรกพบที่บ้านนายเฟียด สมบูรณ์ บ้านสามง่าม หมู่ 4 ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด ใน พ.ศ. 2524 กลองใบที่สองพบเมื่อ พ.ศ. 2530 ในพื้นที่เดียวกัน และใบที่สามถูกค้นพบที่บ้านนายเสมอ อิ่มทะสาร บ้านเลขที่ 25 หมู่ 6 ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด จากหลักฐานที่มีการค้นพบกลองมโหระทึกทำให้สามารถกำหนดยุคสมัยของวัฒนธรรมในช่วงก่อนประวัติศาสตร์ของจังหวัดตราดได้ว่ามีอายุอยู่ในระหว่างศตวรรษที่ 7 - 6 ก่อนคริสต์ศักราช จนถึงหลังคริสต์ศตวรรษที่ 2 (200 ปีก่อนพุทธกาล – พุทธศตวรรษที่ 7) นอกจากนี้ภายในกลองยังพบ โบราณวัตถุ อาทิ ลีวเหล็ก มีดขอ ขวานเหล็กมีบ้อง มีดเหล็ก เศษภาชนะดินเผาที่เผาด้วยอุณหภูมิต่ำ (Earthenware) ชิ้นส่วนภาชนะสำริด ชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ ลูกปัดหินคอร์เนเลียน (Cornelian) (อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล. 2553 : 11)

กลองมโหระทึกที่พบที่จังหวัดตราด มีลักษณะเป็นกลองมโหระทึกแบบเฮเกอร์ 1C (Heger IC) ซึ่งเป็นกลองแบบที่มีอายุเก่าแก่ที่สุด กลองดังกล่าวเป็นประดิษฐกรรมในวัฒนธรรมดองซอน (Dong Son) ที่พบในจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วัฒนธรรมการใช้กลองมโหระทึกเป็นวัฒนธรรมในสังคมเกษตรกรรม มีความเกี่ยวข้องกับแม่น้ำที่ราบ จากการตีความลวดลายบนกลองทั้ง 3 ใบ สันนิษฐานว่าอาจเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมการบูชาดวงอาทิตย์ การบูชาสัญลักษณ์ของพระเจ้า (อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล. 2553 : 11)

นอกจากนี้ยังพบรอยแถบข้าวประทับบนผิวกลอง ซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันถึงเกี่ยวกับสภาพสังคมของผู้ใช้กลองว่าเป็นกลุ่มชนในสังคมเกษตรกรรม ผลการศึกษากลองมโหระทึกนี้ทำให้ทราบว่าชุมชนโบราณแห่งแรกของจังหวัดตราดอยู่ที่บริเวณตำบลวังกระแจะ ในเขตอำเภอเมืองตราด ซึ่งในสมัยนั้นชาวเมืองมีการทำเกษตรกรรม จากหลักฐานที่ค้นพบแสดงให้เห็นว่าจังหวัดตราดในยุคโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีการทำอาชีพเกษตรกรรมและตั้งชุมชน เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในจังหวัดตราดมาตั้งแต่อดีต (อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล. 2553 : 11 - 12)

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ยังแสดงให้เห็นว่าตราดเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญอีกแห่งหนึ่งในแถบชายฝั่งทะเล ทำให้เป็นพื้นที่ที่มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ประกอบกับการมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำสงคราม เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดตราดที่มีภูเขาใหญ่และป่าอันอุดมสมบูรณ์ จากปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นผลให้เกิดการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนหลากหลายเชื้อชาติ ทำให้จังหวัดตราดมีกลุ่มชาติพันธุ์พื้นฐานอยู่ในจังหวัดตราดปัจจุบันมีอยู่ 9 กลุ่มด้วยกัน คือ (สิตางค์ เจริญวงศ์. 2554 : 69-70)

1. กลุ่มชาวชองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมโบราณในจังหวัดตราด ชาวชองเป็นชนพื้นเมืองของจังหวัดตราด มีภูมิลำเนาอยู่ตามชายแดนและเชิงเขา ในอำเภอเมืองตราด อำเภอบ่อไร่ และอำเภอเขาสมิง โดยเฉพาะตำบลเขาสมิงกับตำบลท่าโสม หมู่บ้านที่มีชาวชองอาศัยอยู่มาก ได้แก่ หมู่บ้านซ้อ ที่มีศาลเจ้าตั้งอยู่ และมีพิธีเซ่นไหว้ปีละ 2 ครั้ง คือในช่วงเดือน 6 และเดือน 12 พื้นที่ทำมาหากินอยู่ตามป่าเขา เช่น ทำไร่ ทำนา ตามเชิงเขา ระหว่างเขา นับถือพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนับถือผี ได้แก่ ผีเรือน ผีโรง และผีหิ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหลักฐานเกี่ยวกับภาษาของปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้าน เช่น บ้านปากพืด แปลว่า ดงเสียด บ้านคกตัก แปลว่าที่ลุ่มกว้างใหญ่ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 23-24)

2. กลุ่มชนชาติจีน ชนชาติจีนซึ่งเป็นผู้อพยพจากเมืองจินมาตามเส้นทางการค้าเรือสำเภา และมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดตราด ชาวจีนเหล่านี้มีทั้งที่เป็นพ่อค้าคนจีนและผู้ใช้แรงงาน ชนชาติจีนแต่เดิมเดินทางมากับเรือสำเภาเพื่อค้าขาย ต่อมาได้อพยพเข้ามาอยู่เพราะเห็นทำเลการทำมาหากินเลี้ยงชีพดีกว่าบ้านเมืองของตัวเอง นอกจากนี้ บางกลุ่มถูกกวาดต้อนหลังพ่ายแพ้สงคราม เนื่องจากไทยยกกองทัพไปรบกับญวนและเขมร เมื่อสมัยกรุงธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ชาวจีนส่วนใหญ่ในเมืองตราดนี้เป็นจีนแต้จิ๋ว อีกบางกลุ่มอพยพเข้ามาเมืองตราดได้ถูกนำเข้าไปที่กรุงเทพฯ เพื่อสอบถามถึงสถานการณ์ภายในประเทศญวน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 24)

3. กลุ่มชนชาติญวน ชนชาติญวนมีหลักฐานปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 1 ที่องค์เชียงสี้อ ได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร และคิดกลับไปกอบกู้ประเทศญวนคืน หลังเดินทางออกจากกรุงเทพฯ ได้แวะที่เกาะกูดแล้วจึงเดินทางเข้าสู่ประเทศญวน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งได้อพยพมาอยู่ที่เชิงเขาวัดญวน ตำบลซำราก และยังมีอีกกลุ่มที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัยรัชกาลที่ 3 มาอยู่ที่ตำบลอ่าวญวน (เมื่อก่อนเป็นตำบลในอำเภอเมืองตราดในปัจจุบันคือตำบลอ่าวใหญ่ และยังมีชื่อเรียกกันว่าบ้านแหลมญวน) ในนิพนธ์ของพระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิตในหนังสือที่ระลึกงานศพนายวรกิจ บรรณาธิการเกี่ยวกับชนชาติญวนตอนหนึ่งสรุปได้ว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 ช่วงฝรั่งเศสยึดครองอินโดจีน และต้องการยึดครองเกาะกระดาดของไทย ได้ส่งชนชาติญวนที่เข้ารีตนับถือศาสนาคริสต์มาอยู่ที่เกาะกระดาดเพื่อเป็นข้ออ้างในการยึดครอง แต่ในสมัยนั้นมีคนไทยอาศัยอยู่ก่อนแล้ว รัชกาลที่ 5 จึงโปรดออก โฉนด

ที่คืนให้พื้นที่เกาะกระดาด ชนชาติญวนที่เข้าไปนั้นจึงกระจายไปอยู่ในที่อื่น ๆ ในจังหวัดตราด (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 24)

4. กลุ่มชนชาติไทย ชนชาติไทยซึ่งพูดภาษาไทยมาแต่เดิมนั้นอาศัยอยู่ในดินแดนจังหวัดตราดมาก่อนและมากกว่าชาติอื่น ๆ ที่บ้านบางพระ บ้านหนองคันทร้ง บ้านปลายคลอง ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านที่มีมาแต่เดิม ซึ่งมีหลักฐานปรากฏที่บ้านปลายคลอง มีโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นศิลปะแบบไทย เป็นไปในแนวทางเดียวกับกลุ่มชนชาติไทยที่อาศัยอยู่ในถิ่นอื่น ๆ อย่งไรก็ตามถิ่นฐานของต้นตระกูลชาวตราดไม่ได้อยู่ในจังหวัดนี้ แต่มีถิ่นวงศ์ตระกูลอยู่ทางบ้านลาดพลี (ราชบุรี) ชาวบ้านลาดพลีนี้ได้พากันอพยพหนีกองทัพพม่ามาหลายร้อยครัวเรือน (ประมาณช่วงกรุงศรีอยุธยาหรือช่วงกรุงธนบุรี) (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 23)

5. กลุ่มคนมอญ คนมอญในจังหวัดตราดเป็นกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาพร้อมกับคนไทยกลุ่มดั้งเดิม (สมัยกรุงศรีอยุธยา) หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญ คือภูมินาม เช่น “บ้านหนองคอกมอญ” ต. เนินทราย อ.เมือง จ.ตราด ตระกูลเก่าของชาวมอญในจังหวัดตราด และจันทบุรีคือตระกูล “รามัญอุคม” และ “รามัญวงศ์”

6. กลุ่มพวกกุหล่า กุหล่าเป็นชาวกะเหรี่ยงประเภทหนึ่ง มาจากเมืองสะโตงด้านตะวันออกสุดของพม่า ใช้ภาษากะเหรี่ยงผสมกับภาษาพม่า มีการสันนิษฐานกันว่าพวกกุหล่าเข้ามาในจังหวัดตราดประมาณสมัยรัชกาลที่ 2 เพราะในสมัยนั้นมีความต้องการพลอยเพื่อใช้ประดับเครื่องราชูปโภคเครื่องราชภูษภัณฑ์ต่าง ๆ ทางราชการจึงส่งพวกกุหล่าออกมาสำรวจและขุดค้นหาพลอยในท้องที่อำเภอเขาสมิงและอำเภอบ่อไร่ พวกกุหล่าอาศัยอยู่ตามแหล่งแร่พลอยต่าง ๆ เช่น บ้านนาว อำเภอเขาสมิง บ้านบ่อไร่ และบ้านตากเว้ง อำเภอบ่อไร่ เป็นต้น

7. กลุ่มชาวสำเหร่ ชาวสำเหร่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเชื้อสายใกล้ชิดกับกลุ่มชอง มีรูปร่างคล้ายพวกชอง คือรูปร่างเล็ก ผิวคล้ำ ผมหยิก จากการสันนิษฐานจากภาษาที่ชาวสำเหร่พูด กล่าวได้ว่าเป็นภาษาตระกูลมอญ และกลุ่มชาติพันธุ์ไม่มีหลักฐานที่ระบุได้ชัดเจนว่าเป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่หรืออพยพมาจากประเทศกัมพูชา คนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่าเป็นชาว“กุย” หรือ “ไถ่ย” การตั้งถิ่นฐานของชาวสำเหร่ในจังหวัดตราดจะอยู่ในบริเวณตำบลด่านชุมพล อำเภอบ่อไร่ และบ้านทุ่งไก่อัด ตำบลท่ากุ่ม อำเภอเมือง

8. กลุ่มชาวกะชอง ชาวกะชองเป็นชนกลุ่มน้อยของจังหวัดตราดที่มีการค้นพบล่าสุดจากหลักฐานทางด้านภาษาที่อยู่ในตระกูลมอญและเขมร เช่นเดียวกับกลุ่มชองและสำเหร่ กลุ่มชาวกะชองนี้ส่วนมากจะประกอบอาชีพหาของป่า ทำไร่ และทำสวนยาง การตั้งถิ่นฐานของชาวกะชองพบในเขตอำเภอบ่อไร่ ซึ่งในปัจจุบันมีชาวกะชองประมาณ 50 คน มีคนพูดภาษากะชองได้ไม่เกิน 10 คน

9. กลุ่มชนชาติแขก ชนชาติแขกในจังหวัดตราดเป็นแขกเชื้อสายมลายูสันนิษฐานว่า ชาวแขกเหล่านี้ถูกกวาดต้อนเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ช่วงสงครามเขมรและญวน การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวแขกเหล่านี้แยกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ แขกน้ำเขียว แขกกระยอง และแขกบ้านครัว ปัจจุบันคือกลุ่มชาวไทยมุสลิมในตำบลน้ำเขียว แต่จากเอกสารของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดตราด เรียกกลุ่มชาวไทยมุสลิมว่า “แขกจาม” หรือ “จำปา” (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 24)

นอกจากกลุ่มชนชาติต่าง ๆ ที่ปรากฏดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีคนตราดอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นคนไทย แต่ต้องถือสัญชาติเขมรอาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งรู้จักกันในนาม “คนไทยสองแผ่นดิน” กลุ่มคนไทยสองแผ่นดินในจังหวัดตราด เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมาจากการเข้ายึดครองผืนแผ่นดินประเทศไทยของฝรั่งเศสในวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2436 ในวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 เนื่องจากฝรั่งเศสได้ฝ่าแนวป้องกันของสยามเข้ามาทอดสมอในกรุงเทพฯ ทางปากแม่น้ำเจ้าพระยาได้และยื่นคำขาดให้สยามปฏิบัติตามโดยการประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูต และปิดล้อมอ่าวไทยตั้งแต่แหลมเจ้าลายถึงบริเวณแหลมกระบัง และขยายเพิ่มมาปิดล้อมที่บริเวณเกาะเสม็ด จนถึงแหลมสิงห์ สยามจึงต้องยอมรับคำขาดของฝรั่งเศส โดยประกาศยึดปากน้ำและเมืองจันทบุรีไว้เป็นประกันและบังคับให้ไทยถอนตัวออกจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงด้วย (กระทรวงมหาดไทย. 2514 : 50)

ต่อมาได้มีการทำสัญญาสงบศึกและได้ตกลงทำหนังสือสัญญาลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2446 ฝรั่งเศสได้ถอนกำลังออกจากจันทบุรี แต่ได้เข้ายึดครองเมืองตราดและบรรดาเกาะทั้งหลายภายใต้แหลมสิงห์ลงไป ซึ่งรวมถึงเกาะกงแทน ฝ่ายไทยจำต้องมอบเมืองตราดและเมืองประจันตคีรีเขตให้แก่ฝรั่งเศส ในวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2447 พื้นที่ดังกล่าวได้ตกอยู่ในการยึดครองของฝรั่งเศส จนถึงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2449 และได้มีการตกลงทำหนังสือสัญญาขึ้นอีกฉบับหนึ่งเรียกว่า “หนังสือสัญญาระหว่างสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับปรตสตีเดนต์แห่งรีปบลิกฝรั่งเศส” ฝรั่งเศสจึงคืนเมืองตราดให้ไทยตามเดิม แต่ฝ่ายไทยจะต้องยอมยกดินแดนเขมรส่วนใน (มณฑลบูรพา) คือเมืองพระตะบอง เมืองเสียมราฐ และเมืองศรีโสภณ เป็นเงื่อนไขแลกเปลี่ยน แต่ปรากฏว่าเมืองปัจจันตคีรีเขตร (เกาะกง) ฝรั่งเศสไม่ได้คืนให้ไทยแต่ประการใด เมืองปัจจันตคีรีเขตร (เกาะกง) จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของกัมพูชาไปโดยปริยาย (กระทรวงมหาดไทย. 2514 : 50)

จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาส่งผลให้ชาวสยามที่อาศัยอยู่ในเกาะกงต้องกลายเป็นคนกัมพูชา และเรียกขานกันว่า “คนไทยเกาะกง” ด้วยการเปลี่ยนแปลงนี้ คนไทยที่อยู่เกาะกงจำเป็นต้องอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเขาสีหนุ และถูกบังคับไม่ให้พูด อ่าน หรือมีหนังสือไทยไว้ในบ้าน หากถูกจับได้จะถูกปรับเป็นเงินตามจำนวนคำที่พูด แต่ในช่วงหลัง ๆ จะเป็นการปรับตามน้ำหนักตัวคนที่พูดมากกว่า เพราะง่ายต่อการคิดค่าปรับ แต่สำหรับคนกัมพูชาแล้วยังคิดและเรียกคนกลุ่มนี้ว่าคนไทย ส่วนคนไทยกลับคิดและเรียกคนกลุ่มนี้ว่าเป็นคนเขมร จึงทำให้คนกลุ่มนี้กลายเป็น “กลุ่มคนไทยสองแผ่นดิน” (พรทิวา อาชีวะ. 2557 : 43)

บริบททางด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพของคนในจังหวัดตราดตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน พบว่า มีวิถีทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิเนวของจังหวัดตราด เราสามารถแบ่งวิถีทางเศรษฐกิจของจังหวัดตราดตามภูมิเนวออกได้เป็น 3 พื้นที่ใหญ่ คือ

1. พื้นที่ราบบริเวณลุ่มน้ำ พื้นที่ราบบริเวณลุ่มน้ำ ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนกลางและตะวันออก ประกอบด้วยลำน้ำสำคัญหลายสาย ที่เกิดจากทิวเขาบรรทัดทางตอนเหนือและตะวันออก และยังมีพื้นที่ราบแถบ ๆ ทางตะวันตก ที่มีลำน้ำหลายสายจากภูเขา จึงเป็นพื้นที่สำหรับการทำนาข้าวและปลูกผลไม้ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 2) ดังนั้นอาชีพหลักของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนาที่เรียกกันว่า “นาลุ่ม” ซึ่งเป็นที่เพาะปลูกข้าวหนัก อาหารหลักที่ใช้ในการบริโภคในชีวิตประจำวันของผู้คนบริเวณนี้ได้มาจากสัตว์น้ำจืด ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนแถบชายทุ่ง แสดงออกให้เห็นผ่านอัตลักษณ์ในการประกอบอาหารที่คนในท้องถิ่นเรียกว่า “แกงทุ่งห้วยแรง”

2. พื้นที่ราบบริเวณภูเขา พื้นที่ราบบริเวณภูเขาเป็นบริเวณที่ราบทางตอนเหนือของจังหวัดตราด เป็นบริเวณนี้มีพื้นที่กว้างขวาง เนื่องจากมีภูเขากระจายอยู่ทั่วไป อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอใดก็เป็นพื้นที่ที่เคยมีป่าไม้เขียวชอุ่มปกคลุมอย่างหนาแน่น จึงทำให้พื้นที่แถบนี้มีความชุ่มชื้นกลายเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของจังหวัด และทางตะวันตกของอำเภอเขาสมิงมีเขาเตี้ย ๆ สลับอยู่ทั่วไป พื้นที่ทางตอนกลางและตอนใต้ของอำเภอเขาสมิงบางส่วนที่ติดต่อกับอำเภอแหลมงอบ มีภูเขาขนาดไม่สูงมากกระจายอยู่ทั่วไป และยังมีพื้นที่สูงบริเวณภูเขาที่กว้างขวางมาก อยู่ทางตอนเหนือแผ่ลงมาทางตอนใต้ตลอดแนวพรมแดนจนสุดเขตทางใต้ของจังหวัด เป็นที่รู้จักกันในนาม ทิวเขาบรรทัด ส่วนทางตะวันตกเป็นภูเขาที่ไม่สูงมากนัก รวมตัวกันเป็นพื้นที่แถบ ๆ พื้นที่ตอนกลางของอำเภอแหลมงอบติดต่อกับอำเภอเขาสมิง พื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ แต่ปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกพืชทางเศรษฐกิจจำนวนมาก (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 2-3) พื้นที่บริเวณเชิงเขา เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวไร่และเก็บของป่า การทำสวนผลไม้ ยางพารา ปลูกสับปะรด การล่าสัตว์ป่าเพื่อนำมาบริโภคและขาย ภาพสะท้อนที่ทำให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ แสดงออกมาให้เห็นได้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านอาหารในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาหารป่า ดังจะเห็นได้จาก “แกงป่าแสนสูง”

3. พื้นที่ราบต่ำชายฝั่งทะเล พื้นที่ราบต่ำชายฝั่งทะเลเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลเกือบตลอดแนวพื้นที่เหล่านี้เป็นที่รวมเอาตะกอน โคลนตมจากแม่น้ำลำคลองมาทับถมกัน ได้แก่ พื้นที่ฝั่งแม่น้ำเวฬุ ตำบลแสนสูง ตำบลท่าโสม และบางส่วนของตำบลบางปิด ซึ่งมีลำคลองเล็ก ๆ หลายสายไหลสู่

ทะเล ส่วนพื้นที่ราบต่ำทางฝั่งทะเลตะวันตก ตั้งแต่อำเภอเขาสมิง อำเภอแหลมงอบ อำเภอเมืองตราด จนถึงอำเภอบ่อไร่ พื้นที่น้ำทะเลท่วมถึงจะเป็นป่าไม้ชายเลน และยังเป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำบางชนิด ซึ่งชาวบ้านจะประกอบอาชีพทำประมง เช่น การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ หอยนางรม หอยแครง เป็นต้น (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 2) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้จะประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก ซึ่งเป็นประมงเรือเล็ก พร้อมกันนั้นก็มีการปลูกข้าวในแถบ “ทุ่งตะกาด” มีภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนที่ประกอบอาชีพประมง ก็แสดงให้เห็นผ่านอัตลักษณ์ในการประกอบอาชีพที่ผู้คนในท้องถิ่นเรียกว่า “แกงทะเล”

นอกจากวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจทั้งสามรูปแบบของคนจังหวัดตราดแล้ว การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของคนในจังหวัดตราดแล้ว ยังมีลักษณะเป็นพื้นที่ศูนย์กลางค้าขายทางทะเล โดยจังหวัดตราดถูกยกเป็นฐานะให้เป็นเมืองท่าที่สำคัญแห่งหนึ่ง จากการศึกษาพบว่าในสมัยอยุธยาเป็นยุคของการค้าทางทะเลที่มีความเจริญรุ่งเรือง จังหวัดตราดเป็นเมืองที่อยู่บนเส้นทางการค้าทางเรือสำเภา ที่ทำการค้าขายกับต่างประเทศทั้งทางทิศตะวันตกและทิศตะวันออก เส้นทางเดินเรือสำเภาในสมัยอยุธยามีเส้นทางเดินเรือหลัก คือจะออกจากปากแม่น้ำเจ้าพระยา ผ่านเกาะสีชังจังหวัดชลบุรี ต่อกันไปยังจังหวัดระยอง จันทบุรี และเมืองตราด จากนั้นจะแยกเป็น 2 เส้นทาง คือ

1. เส้นทางที่มุ่งสู่ประเทศแถบตะวันออก ซึ่งเดินเรือเลียบชายฝั่งทะเลไปเขมร ญวน ไปยังจีนหรือญี่ปุ่น
2. เส้นทางที่ตัดเข้าอ่าวไทยที่เกาะช้างหรือเกาะกง มุ่งไปทางทิศใต้ผ่านปากน้ำเมืองชุมพรหรือปากน้ำเมืองนครศรีธรรมราช

จากนั้นก็อาจจะเดินทางบก ตัดข้ามคาบสมุทรภาคใต้ลงสู่ทะเลอันดามัน หรือเดินเรืออ้อมคาบสมุทรออกทางช่องแคบมะละกา เพื่อติดต่อกับประเทศทางแถบตะวันตกต่อไป สอดคล้องกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านด่านใหม่ที่เกาะช้าง

จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจังหวัดตราดมีฐานะเป็นเมืองท่าที่สำคัญ และมีเส้นทางที่การค้าที่เกี่ยวข้องกับเมืองตราด คือเส้นทางการค้าที่ต้องเดินทางผ่านไปยังเมืองเขมรและเมืองญวนทางเรือที่ไปตามชายฝั่งทะเลตะวันออก เส้นทางเดินเรือที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดตราด มีดังนี้

1. ออกจากปากน้ำเจ้าพระยา ผ่านเกาะสีชัง ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ตัดข้ามอ่าวไทยที่เกาะช้าง จังหวัดตราด จนมาถึงปากน้ำเมืองนครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานี
2. ออกจากปากน้ำเจ้าพระยา ผ่านเกาะสีชัง ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด เกาะกง แล้วตัดข้ามอ่าวไทยไปปากน้ำเมืองระนอง
3. ออกจากปากน้ำเจ้าพระยา ผ่านเกาะสีชัง ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด เกาะกง แล้วตัดเข้าข้ามอ่าวไทยไปปากน้ำชุมพร เดินทางต่อไปยังบ้านดอน นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี

การเดินทางเรือสินค้าทางทะเลจำเป็นต้องอาศัยเส้นทางการเดินเรือที่สำคัญทั้งสามเส้นทางดังกล่าว มีการขยายตัวทางการค้ากับต่างประเทศตั้งแต่สมัยอยุธยา เป็นผลให้เมืองตามชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก รวมถึงเมืองตราดและหัวเมืองชายทะเลภาคใต้ มีความสำคัญในฐานะเมืองท่าและจุดแวะพักให้เรือเข้าขนส่งสินค้า ตลอดจนจอดหลบลมมรสุมในอ่าวไทยช่วงฤดูมรสุม

นอกจากการทำเกษตรกรรม ของคนในจังหวัดตราด ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกค้นพบและเป็นชื่อเสียงของจังหวัดยังมีแร่รัตนชาติที่เป็นทรัพยากรในดินที่ส่วนใหญ่พบในส่วนเปลือกดิน ได้แก่ พลอยแดง หรือทับทิมสยาม โกเมน เพทาย ไพลิน เขียวส่อง พบในพื้นที่ตำบลหนองบอน ตำบลช้างทูน ตำบลบ่อพลอย ในอำเภอบ่อไร่ บ้านนาง ตำบลประณีตในอำเภอเขาสมิง การค้นพบแร่รัตนชาติของจังหวัดตราดที่เป็นการสร้างชื่อมากที่สุดคือ พลอยแดงหรือทับทิมสยาม ซึ่งมีความสวยงามมาก ถือได้ว่าเป็นสุดยอดของอัญมณีที่มีค่าสูงเป็นที่นิยมจนได้ฉายาว่า “King Ruby” ซึ่งเคยถูกค้นพบใหญ่ที่สุดหนักถึง 38 กะรัต ที่อำเภอบ่อไร่

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่ามีการขุดพลอยในอำเภอบ่อไร่ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 ได้ส่งพวกภูหล่ามาสำรวจพลอยที่อำเภอบ่อไร่ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการสำรวจและให้สัมปทานชาวต่างชาติทำให้เกิดการตื่นตัวขุดพลอยเป็นอันมาก จนมาในช่วงปี พ.ศ. 2511 – 2512 เป็นช่วง “ยุคตื่นพลอย” หรือยุคเหมืองพลอยเฟื่องฟู มีการนำเครื่องมือทันสมัยมาใช้ขุดเหมืองพลอย เช่น รถแม็คโคร เป็นต้น พื้นที่ที่มีพลอยส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอบ่อไร่และอำเภอเขาสมิงบางส่วน ในระยะแรก ๆ สามารถขุดได้อย่างอิสระ ต่อมาในปี พ.ศ.2524 โดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดเป็นผู้รับสัมปทานในการขุดเหมืองแร่ในเขตพื้นที่ 111.56 ตารางกิโลเมตร และได้อนุญาตให้เอกชนเช่าช่วงทำเหมืองพลอยต่อในพื้นที่ดังกล่าว จนกระทั่งปี พ.ศ. 2529 การทำเหมืองพลอยเริ่มซบเซาลงเนื่องจากพลอยในพื้นที่สัมปทานเริ่มลดลง จนต้องยุติการทำเหมืองพลอยลงประมาณปี พ.ศ. 2537 เพราะพลอยที่ขุดพบน้อยไม่คุ้มกับการลงทุน แต่ปัจจุบันยังมีพื้นที่ที่มีพลอยหลงเหลืออยู่ในบริเวณแนวชายแดนที่เป็นเขตหวงห้าม เนื่องจากเป็นเขตความมั่นคงตามแนวชายแดนระหว่างประเทศ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 76)

ย่านการค้าของจังหวัดตราด ย่อมเลือกทำเลที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำมาหากิน และสะดวกต่อการคมนาคมขนส่ง จึงมักเลือกตามริมแม่น้ำ ทะเล ที่ราบ และที่มีทรัพยากรมีค่า ย่านการค้าที่สำคัญในอำเภอเมืองตราดจึงเป็นที่ตั้งขององค์การบริหารราชการและชุมชนเป็นหลัก บริเวณพื้นที่ราบระหว่างแม่น้ำตราดกับคลองบางพระ พื้นที่ใกล้ทะเลย่านการค้าที่เป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญที่สุด คือ ตลาดริมคลองบางพระ ซึ่งเป็นแนวยาวเลียบบคลอง ตั้งแต่ชุมชนบ้านล่างตลอดแนวคลองไปจดหัวถนน (ถนนราษฎร์อนุสรณ์ปัจจุบัน) มีถนนผ่านหน้าร้านค้าตลอดแนว เรียกว่าถนนริมคลอง (ถนนธนเจริญปัจจุบัน) ริมถนนทั้งสองข้างเป็นร้านค้า ถนนด้านในที่ติดกับที่ราบจะมีบ้านเรือน

หนาแน่นซ้อนกันอยู่ มีซอยตัดแยกจากถนนริมคลอง ไปเชื่อมถนนอีกสายหนึ่ง เรียกว่าถนนตลาดใหญ่ (ถนนหลักเมืองปัจจุบัน) ความยาวของถนนตลาดใหญ่ ตั้งแต่ถนนสันติสุข (ชื่อปัจจุบัน) ไปจนถึงหน้าศาลหลักเมือง เป็นย่านการค้าที่ 2 จะมีบ้านเรือนอยู่สองข้างถนนจนเชื่อมกับบ้านที่อยู่ริมถนนตลาดริมคลอง บ้านอีกฟากเชื่อมต่อกับบ้านที่อยู่ริมถนนตลาดขวาง (ถนนชัยมงคลปัจจุบัน) เป็นถนนที่ตัดแยกจากถนนตลาดใหญ่ไปยังบ้านท่าเรือจ้าง ตลาดขวางเป็นตลาดแห่งที่ 3 มีลักษณะตลาดเล็ก ๆ เริ่มจากถนนตลาดใหญ่ (หลักเมือง) เข้าไปประมาณ 500 เมตร สุดเส้นทางคือ ตลาดบ้านท่าเรือจ้าง เป็นย่านการค้าแห่งที่ 4 ตั้งอยู่ที่ริมแม่น้ำตราด เป็นย่านการค้าเล็ก ๆ ฟังที่เป็นที่ราบจะเป็นที่ตั้งของชุมชนเมือง มีความสำคัญในฐานะเป็นสถานีกลางการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างแหล่งผลิตสินค้าเกษตรกรรม ผัก ผลไม้ จากชุมชนริมแม่น้ำตราดฝั่งตรงข้ามแถบแหลมหม้อ เนินทรายท่าพริกกับย่านการค้าตลาดริมคลอง

ย่านการค้าริมคลอง (ถนนชนเจริญ) เป็นย่านที่รวมสินค้าเบ็ดเสร็จทุกประเภท ทั้งเครื่องอุปโภค บริโภค การผลิต และบริการ ผลผลิตทุกประเภทภายในเมืองตราด จะถูกส่งมาขายที่ตลาดนี้ รวมทั้งสินค้าที่มาจากแหล่งอื่นด้วย ซึ่งมีทั้งร้านผ้าแพรพรรณ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านเครื่องอะไหล่ ร้านขายยาไทย ยาจีน ร้านขายของชำ ร้านข้าวสาร อาหารแห้ง และอาหารสดทุกชนิด (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 88-89)

ในการกล่าวถึงผลการศึกษาร่วมกับบริบทด้านเศรษฐกิจของจังหวัดตราดนั้น สำนักงานสถิติจังหวัดตราด รายงานสถิติจังหวัด (พ.ศ. 2556) ได้สรุปไว้ว่า ในปี 2554 จังหวัดตราดมีมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์ของจังหวัดทั้งหมด 25,357 ล้านบาท สาขาการผลิตที่สำคัญ เป็นภาคเกษตรกรรม 13,903 ล้านบาท มีมูลค่า ร้อยละ 54.82 สาขานอกภาคเกษตรกรรม 11,575 ล้านบาทหรือร้อยละ 45.64 มีมูลค่าจากสาขาการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้ 5,723 ล้านบาทหรือร้อยละ 22.56 สาขาประมงมีมูลค่า 7,987 ล้านบาทหรือร้อยละ 31.49 สาขาการค้าส่งค้าปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน มีมูลค่า 3,082 ล้านบาทหรือร้อยละ 12.15

เมื่อพิจารณาในแง่ของการทำมาหากินสำหรับจังหวัดตราดนั้น พบว่าส่วนใหญ่เป็นการผลิตในภาคเกษตรกรรม ได้แก่การเพาะปลูกในปีเพาะปลูก 2555 จังหวัดตราดมีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวเจ้า นาปี 22,049 ไร่ ได้ผลผลิตข้าวเจ้า 8,895 ตัน เนื้อที่ปลูกสับปะรด 24,718 ไร่ ได้ผลผลิต 69,890 ตัน เนื้อที่ปลูกยางพารา 295,291 ไร่ ได้ผลผลิตยางพารา 55,483 ตัน เนื้อที่ปลูกเงาะ 54,513 ไร่ ได้ผลผลิตเงาะ 83,015 ตัน เนื้อที่ปลูกทุเรียน 25,992 ไร่ ได้ผลผลิตทุเรียน 24,361 ตัน เนื้อที่ปลูกมังคุด 38,571 ไร่ ได้ผลผลิตมังคุด 18,883 ตัน ขณะที่จังหวัดตราดมีสถานประกอบการอุตสาหกรรมทั้งหมด 361 แห่ง เงินลงทุน 2,588,075,175 ล้านบาท จำนวนคนงานทั้งสิ้น 4,256 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดตราด. 2555 : 10)

บริบททางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดตราด

สำหรับการศึกษาด้านวัฒนธรรมของจังหวัดตราดนั้น ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ด้วยเหตุที่เมืองตราดเป็นเมืองท่าที่สำคัญแห่งหนึ่งในแถบชายฝั่งทะเลตะวันออก ทำให้มีความสัมพันธ์ติดต่อกับต่างชาติกับประเทศต่าง ๆ รวมไปถึงการตั้งถิ่นฐานของคนหลายเชื้อชาติ นอกจากนี้สภาพภูมิศาสตร์ของเมืองตราดยังมีภูเขาใหญ่และป่าอันอุดมสมบูรณ์จึงทำให้เป็นที่อยู่ของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ด้วย ดังจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดตราดได้แก่ ไทย จีน เขมร ญวน มอญ กูหล่าหรือตองสู๋ ของซาเรหรือสำเร หรือสำเหร่ ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดตราด ร้อยละ 94.7 นับถือศาสนาพุทธ ส่วนศาสนาอื่น ๆ ที่มีผู้นับถือ ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ประมาณ 7,000 คนเศษ คิดเป็นร้อยละ 3.1 ศาสนาคริสต์ ประมาณ 4,800 คนเศษ คิดเป็นร้อยละ 2.2

ศาสนสถานที่สำคัญ มีวัด 123 แห่ง ที่พักสงฆ์ 32 แห่ง มัสยิด 11 แห่ง โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง การละเล่นพื้นบ้าน ประเภทมหรสพคือ หนังตะลุง รำสวด เติงเตงลำตัว ละครชาตรีหรือเท่งตุ๊กหรือเท่งกุก เพลงพื้นบ้าน คือเพลงปฏิพากย์ เพลงร้องรำพัน เพลงประกอบพิธีกรรม

ประเพณีสิบสองเดือน เดือน 5 (ประมาณเดือนเมษายน) ตรงกับประเพณีสงกรานต์ ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของคนไทย วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในจังหวัดตราดจะทำบุญติดต่อกันหลายวันและกำหนดให้วันหนึ่งเป็นวันทำบุญฉลองทราย วัดที่อยู่ในละแวกเดียวกันจะกำหนดวันฉลองทรายไม่ให้ตรงกัน เพื่อจะได้นิมนต์พระวัดใกล้เคียงมาร่วมงานบุญฉลองทรายด้วย การทำบุญฉลองทรายนั้นหลังจากทำบุญแล้วชาวบ้านจะชวนกันเล่นสะบ้าล้อ หรือนัดหมายกันสงน้ำพระผู้ใหญ่แล้วจะชักชวนกันไปรดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่ในครอบครัวของตนเองหรือผู้เคารพนับถือในหมู่บ้านต่อไป นอกจากนี้ยังมีประเพณีขอทานบอกบุญโดยชาวบ้านจะนัดหมายรวมกลุ่มกัน ไม่จำกัดเพศและจำนวน เดินขอทานไปตามหมู่บ้านของตนเองและหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อนำเงินถวายวัด มีการร้องเพลง ใช้ฉิ่ง กลอง โทน กรับให้จังหวะ

เดือน 5 ต่อเดือน 6 มีเทศน์มหาชาติ ซึ่งช่วงนี้เป็นฤดูผลไม้ ชาวบ้านได้นำผลไม้ชนิดต่าง ๆ มาตกแต่งบริเวณพิธี สมมติให้เป็นป่าหิมพานต์ ในคืนก่อนวันเทศน์มหาชาติต้องนิมนต์พระมาเทศน์คาถาพัน ไร่เทียน 1,000 เล่ม บูชาคาถาพันและทำน้ำมัน น้ำมัน วันรุ่งขึ้นทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ และเริ่มเทศน์กัณฑ์ที่ 1 ถึงกัณฑ์ที่ 13 เมื่อการเทศน์จบลง ผู้ที่อยู่ในบริเวณพิธีจะนำผลไม้ไปกิน นำน้ำมันไปต้มไปทา เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

เดือน 6 ขึ้น 15 ค่ำ (ประมาณเดือนพฤษภาคม) วันวิสาขบูชา ตอนเช้าพุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันไปทำบุญยังวัดต่าง ๆ ตอนค่ำทุกวัดจัดเวียนเทียนมีการแสดงธรรมแก่ประชาชน

ในเดือนนี้ยังมีการทำบุญถวายสลากภัต เนื่องจากเป็นฤดูผลไม้ แต่ละวัดจะแจกสลากภัตในวันที่มีคนมาทำบุญโดยนิมนต์พระสงฆ์จากวัดใกล้เคียงมารับสลากภัตที่พุทธศาสนิกชนจัดเตรียม

ถวาย มักเป็นผลไม้ที่หาได้ในเลือกสวนไร่นาของตนใส่ภาชนะที่สานจากไม้ไผ่หรืออื่น ๆ ก็ได้ตามแต่จะสะดวกพร้อมจัดอาหารหวานไปทำบุญถวายทานด้วย

เดือน 7 ขึ้น 5 ค่ำ (ประมาณเดือนมิถุนายน) สารทขนมจ้าง ชาวบ้านจะห่อขนมจ้างหรือขนมต่าง ๆ ใหว่บรรพบุรุษ โดยใช้ข้าวเหนียวขาวแช่กับน้ำค้างที่ได้จากขี้เถ้าไม้โกงกางแล้วนำมาห่อด้วยใบและเป็นรูปสามเหลี่ยมมีสี่มุม มัดเป็นพวงแล้วนำไปต้มให้สุกจุ่มน้ำตาลอ้อย หรือใส่น้ำเชื่อมรับประทาน ในวันนี้ชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำลำคลองจะมีประเพณีการแข่งขันเรือด้วย

เดือน 8 ขึ้น 15 ค่ำ (ประมาณเดือนกรกฎาคม) วันอาสาฬหบูชา ตอนเช้าพุทธศาสนิกชนตักบาตร ฟังธรรม รักษาศีลตอนค่ำเวียนเทียนต่อมาเดือน 8 แรม 1 ค่ำ วันเข้าพรรษา พุทธศาสนิกชนก็จะไปทำบุญตักบาตรเหมือนเดิม แต่พระสงฆ์ก็จะจำพรรษาอยู่ที่วัดและไม่ไปค้างแรมที่ไหนเลยตลอดระยะเวลา 3 เดือน

เดือน 9 กลางเดือน (ประมาณเดือนสิงหาคม) เทศกาลสารทจีน คนจีนจะเซ่นไหว้บรรพบุรุษด้วยขนมมัดได้ ขนมเทียน ซาแซ โจ้วแซ ซิกแซ (ไหว้ด้วยของขาว 3 อย่าง 5 อย่าง 7 อย่าง เช่น หมู ไก่ เป็ด กุ้ง ปู ไข่ต้ม หรือหมึกแห้งตามฐานะ ข้าว อาหารหวานขาว คนไทยไปทำบุญที่วัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษตามความเชื่อ การเซ่นไหว้ไม่ใช้อาหารประเภทแกง เพราะมีรสเผ็ดร้อน

เดือน 10 ขึ้น (ประมาณเดือนกันยายน) เทศกาลสารทไทย เดิมชาวบ้านจะกว่นกระยาสารทเพื่อนำไปทำบุญถวายพระตามประเพณี โบราณจะกว่นกระยาสารทกันแทบทุกบ้าน เพื่อให้เหลือไว้เก็บเลี้ยงลูกหลานในครอบครัวได้นาน ๆ

เทศกาลนี้ชาวบ้านมีความเชื่อว่า ยมบาลจะถือศีล 3 วัน ปล่อยเปรตและวิญญาณทั้งหลายเป็นอิสระมีโอกาสได้รับส่วนบุญส่วนกุศล พุทธศาสนิกชนพร้อมใจกัน去做บุญที่วัด และบังสกุลให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว ดังนั้นการกว่นกระยาสารทจึงได้สอดแทรกภูมิปัญญา ความเชื่อที่ว่าต้องใส่ส่วนผสม 32 อย่าง 108 อย่าง เช่น ถั่ว งา ข้าว น้ำตาล ฟีชประเภทหัวนานาชนิด และผลไม้ นั่นซึ่งนอกจากจะอร่อยแล้วยังมีสรรพคุณในการรักษาโรคภัยที่มักเป็นในเดือนนี้

ปลายเดือน 10 ถึงเดือน 11 พิธีทำขวัญใหว่แม่โพสพ ในเดือนนี้ข้าวในนาเริ่มตั้งท้อง ชาวนาทำพิธีใหว่แม่โพสพโดยนำเอาเฉลว ไปมัดไว้กับไม้ระกำที่ปักไว้ในนา จัดกล้วย อ้อย ส้ม กระยาสารท กระเจก หวี น้ำมันใส่ผสม ขี้ผึ้งทาปาก น้ำอบ น้ำหอม ใส่ชะลอม นำไปวางไว้ใกล้กับเฉลว โดยให้ผู้หญิงเป็นผู้ทำพิธีกล่าวเชิญแม่โพสพ

เดือน 11 ขึ้น 15 ค่ำ (ประมาณเดือนตุลาคม) วันออกพรรษา เป็นวันสิ้นสุดการจำพรรษาเป็นเวลา 3 เดือนหรือเรียกว่าวันปวารณา คือเป็นวันที่พระสงฆ์กล่าวคำปวารณา เปิดโอกาสให้พระสงฆ์ด้วยกันว่ากล่าวตักเตือนกันได้ พระรูปใดที่มีข้อขัดข้องใจเกี่ยวกับวินัยสงฆ์ อนุญาตให้บอกกันได้ พุทธศาสนิกชนพร้อมใจกัน去做บุญที่วัดต่าง ๆ ถ้าวัดใดจัดให้มีงานตักบาตรเทโว ผู้ที่มาทำบุญจะอยู่ช่วยเตรียมงานสำหรับวันรุ่งขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อพระพุทธศาสนา

เดือน 11 แรม 1 ค่ำ (ประมาณเดือนตุลาคม) ตรงกับวันตักบาตรเทโววัดต่าง ๆ จะจัดงานทำบุญตักบาตรหมื่นเวียนสับเปลี่ยนกันไป เป็นการจำลองเหตุการณ์เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากโปรดพระพุทธมารดาบนสวรรค์ เชื่อกันว่าในวันนี้พระพุทธเจ้าต้องการเปิดโลกทั้งสามโลก ได้แก่ สวรรค์ มนุษย์ และนรกให้พุทธศาสนิกชนได้เห็นเป็นรูปธรรม ทางวัดจัดริ้วขบวนอย่างยิ่งใหญ่ ประกอบด้วย นางฟ้า พระอินทร์ พระพรหม เทวดา เหล่าเทพบุตรที่ลงมาส่งเสด็จจากสวรรค์และฝูงเปรตที่มาจากนรก ฝูงเปรต คือชาวบ้านที่สมัครใจช่วยเหลือวัดจะตกแต่งร่างกายของตนให้ดูสะอาดตา โดยเขียนตามเนื้อตัว หน้าตา หรือนำกระดาษมาทำเป็นหัวสัตว์หรือรูปอื่น ๆ ตามต้องการ เพื่อให้สวมหัว โดยมีจุดมุ่งหมายสะท้อนให้เห็นว่า ขณะที่พวกเขาอยู่ในโลกมนุษย์ได้ทำบาปกรรมใดไว้บ้าง เมื่อตายแล้วต้องไปชดใช้กรรมทนต์ทุกขัทรมาณแสนสาหัส เพื่อให้คนเกิดความสำนึกที่จะสร้างบุญละเว้นบาป ปัจจุบันการตักบาตรเทโว นอกจากจะให้คิดแ่งคิดดั่งกล่าวแก่ชาวพุทธแล้วยังมีผลพลอยได้แก่วัดอีก คือได้รับเงินทำบุญสำหรับใช้จ่ายบูรณปฏิสังขรณ์วัดอีกด้วย

หลังจากออกพรรษาแล้วหลายหมู่บ้าน ได้กำหนดวันทำบุญโคนต้นไม้ศาลเจ้าชายทุ่งที่เคารพในหมู่บ้าน เพื่อความเป็นสิริมงคล แก่ตนเอง และครอบครัว และการประกอบอาชีพเป็นประจำทุกปี (การทำบุญโคนต้นไม้มักจะทำ 2 ครั้ง คือช่วงออกพรรษา และช่วงสงกรานต์)

เดือน 12 ขึ้น 15 ค่ำ (ประมาณเดือนพฤศจิกายน) วันลอยกระทง การลอยกระทงเป็นประเพณีที่สืบต่อกันมาจากอดีตโดยเชื่อว่า ใช้กระทงนำเครื่องบูชาไปบูชารอยพระพุทธบาท ณ ริมแม่น้ำนัมทานที และขอขมาพระแม่คงคา ดังนั้นชาวบ้านและวัดต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้แม่น้ำลำคลองจะร่วมกันจัดงานลอยกระทงโดยใช้วัสดุธรรมชาติมาประดิษฐ์

เดือนอ้าย (ประมาณเดือนธันวาคม) วันที่ 31 ธันวาคม จะมีงานประเพณี ศาลเจ้าสระต่าง โดยทำบุญเช้า และเพล ในการประกอบพิธีนี้จะมีการปล่อยเรือเช่นเดียวกับการทำบุญโคนต้นไม้

เดือนยี่ต่อเดือนสาม (ประมาณกุมภาพันธ์) เทศกาลตรุษจีน ชาวตำบลที่มีเชื้อสายจีนจะเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ สำหรับไหว้เจ้า เจ้าที่และบรรพบุรุษ โดยจัดตั้งนี้ ไหว้เจ้าที่ใช้ขนมมัดได้ ขนมเทียน ขนมแข่ง ซาแซ โจ้วแซ ซิกแซ ตามฐานะ และผลไม้มงคล ไหว้บรรพบุรุษใช้ข้าว 4 ถ้วย สำหรับอาหารคาวหวาน ขนมมัดได้ ขนมเทียน ขนมแข่ง และผลไม้ ตามธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบกันมา เพื่อแสดงความกตัญญูคุณทวดที่ โดยเชื่อว่าบรรพบุรุษจะคุ้มครองอยู่เย็นเป็นสุขทำมาค้าขึ้น (อภิรักษ์ชัย เกษมผลกุล. 2553 : 28)

บริบททางการเมืองการปกครองของจังหวัดตราด

เมื่อหันไปพิจารณาบริบททางการเมืองการปกครองของจังหวัดตราด ผลการศึกษาที่มีอยู่ตามเอกสารและหลักฐานในช่วงเวลาที่ทำการศึกษามีข้อค้นพบว่า จังหวัดตราด แบ่งการปกครองเป็น 7 อำเภอ 38 ตำบล 261 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอดังนี้ อำเภอเมืองตราด อำเภอคลองใหญ่ อำเภอเขาสมิง อำเภอบ่อไร่ อำเภอแหลมงอบ อำเภอเกาะกูด และอำเภอเกาะช้าง

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด เทศบาลเมือง 1 แห่ง คือเทศบาลเมืองตราด เทศบาลตำบล จำนวน 13 แห่ง คือเทศบาลตำบลท่าพริกเนินทราย เทศบาลตำบลเขาสมิง เทศบาลตำบลแสนตุ้ง เทศบาลตำบลบ่อพลอย เทศบาลตำบลคลองใหญ่ เทศบาลตำบลหาดเล็ก เทศบาลตำบลแหลมงอบ เทศบาลตำบลน้ำเชี่ยว เทศบาลตำบลตะกวด เทศบาลตำบลหนองเสม็ด เทศบาลตำบลซำราก เทศบาลตำบลหนองบอน เทศบาลตำบลเกาะช้าง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 29 แห่ง (สำนักงานสถิติจังหวัดตราด. 2555 : 8)

การเมืองการปกครองของจังหวัดตราดในปัจจุบันเป็นผลที่คลี่คลายมาจากการจัดรูปแบบการปกครองภูมิภาคสมัยใหม่ภายใต้ระบบมณฑลเทศาภิบาล กล่าวคือ การจัดรูปแบบการปกครองเมืองตามระบอบมณฑลเทศาภิบาล

แต่เดิมหัวเมืองต่าง ๆ มิได้มีการแบ่งออกเป็นท้องที่ย่อย ๆ คงเรียกชื่อเมือง และหมู่บ้านเท่านั้นต่อมาในปี 2440 (ร.ศ. 116) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตรา “ข้อบังคับลักษณะปกครองหัวเมือง ร.ศ. 116” ขึ้นไว้ โดยแบ่งมณฑลออกเป็นเมือง แต่ละเมืองแบ่งออกเป็นอำเภอ แต่ละอำเภอแบ่งออกเป็นตำบล แบ่งเป็นหมู่บ้าน โดยมีตำแหน่งของผู้บังคับบัญชาการปกครอง ได้แก่ ตำแหน่งผู้ว่าราชการเมือง นายอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้บังคับบัญชาปกครองดูแลดลันกันลงมาตามลำดับ

ภายในเขตเมืองนั้นยังได้มีประกาศเกี่ยวกับการแบ่งเมืองต่าง ๆ ออกเป็นเมืองชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในกรณีของจังหวัดตราดได้มีการระบุชื่อ “เมืองตราด” ไว้ โดยขึ้นกับเขตมณฑลจันทบุรีตาม “ข้อบังคับลักษณะปกครองหัวเมือง ร.ศ. 122”

ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อจากเมืองตราดมาเป็นจังหวัดตราดในปี พ.ศ. 2459 เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่า “เมือง” มาเป็น “จังหวัด” แทนทั้งหมด สำหรับจังหวัดตราด ได้มีประกาศเปลี่ยนชื่อ อำเภอต่าง ๆ เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2460 โดยเปลี่ยนชื่อ อำเภอเมืองเป็นอำเภอบางพระ และอำเภอทุ่งใหญ่เป็นอำเภอเขาสมิง ส่วนกิ่งอำเภอคลองใหญ่ ยังคงใช้ชื่อเดิมอยู่ (สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. 2527 : 19)

การเมืองการปกครองของจังหวัดตราดได้มีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง เมื่อได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 ซึ่งมีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงจากรัฐบาลของกลุ่มเจ้ามาเป็นรัฐบาลของชนชั้นนำของข้าราชการที่เรียกกันว่า ระบอบอำมาตยาธิปไตย ภายใต้ระบอบการเมืองที่เรียกว่า ระบอบอำมาตยาธิปไตยได้มีการพัฒนากลไกการเมืองการปกครองในรูปแบบใหม่ที่มาจากการเลือกตั้ง คือการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัด

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จังหวัดตราด ซึ่งมีคำขวัญว่า “เมืองเกาะครึ่งร้อย พลอยแดงค่าล้ำ ระกำแสนหวาน หลังอานหมาดี ยุทธนาวิเกาะช้าง สุดทางบูรพา” มีผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นกลไกของการปกครองส่วนภูมิภาค ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. พระวุฒิภาคภักดี ระหว่าง 18 มกราคม 2475 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2476)
2. น.ท.ประยูทธชลนที ร.น. ระหว่าง 22 มีนาคม 2476 ถึง 16 พฤษภาคม 2480)
3. พระศรีพิชัยบริบาท ระหว่าง 18 พฤษภาคม 2480 ถึง 18 เมษายน 2482)
4. ขุนภูมิประศาสน์ ระหว่าง 19 เมษายน 2482 ถึง 1 พฤษภาคม 2484)
5. หลวงนรดิศดุงการ ระหว่าง 1 พฤษภาคม 2484 ถึง 1 มกราคม 2486)
6. ร.อ.สุรจิตต์ อินทรกำแหง ระหว่าง 1 มกราคม 2486 ถึง 7 มกราคม 2486)
7. ขุนปัญญาพรณพิบูล ระหว่าง 7 มกราคม 2486 ถึง 18 มกราคม 2490)
8. ขุนสนิทประธารายภู่ ระหว่าง 18 มกราคม 2490 ถึง 1 ตุลาคม 2491)
9. นายบรรณการ สร้อยทอง ระหว่าง 1 ตุลาคม 2491 ถึง 6 พฤษภาคม 2492)
10. นายอารี นุปเวส ระหว่าง 23 พฤษภาคม 2492 ถึง 1 พฤศจิกายน 2492)
11. นายประกอบ ทรัพย์มณี ระหว่าง 11 พฤศจิกายน 2492 ถึง 6 กันยายน 2494)
12. พ.ต.ท.รามราชภักดี ระหว่าง 6 กันยายน 2494 ถึง 12 เมษายน 2497)
13. นายสุทิน วัฒนะ ระหว่าง 12 เมษายน 2497 ถึง 27 เมษายน 2498)
14. นายประพันธ์ ณ พัทลุง ระหว่าง 27 เมษายน 2498 ถึง 20 พฤษภาคม 2501)
15. นายจรัส เทศวิศาล ระหว่าง 22 พฤษภาคม 2501 ถึง 2 ตุลาคม 2511)
16. นายเอนก แก้วลาย ระหว่าง 2 ตุลาคม 2511 ถึง 15 เมษายน 2513)
17. นายวิจิตร แจ่มใส ระหว่าง 15 เมษายน 2513 ถึง 1 ตุลาคม 2514)
18. นายกนกศักดิ์ วรรณกนก ระหว่าง 1 ตุลาคม 2514 ถึง 30 กันยายน 2516)
19. นายพฤทธิพงษ์ ชัยยะโสทธิ ระหว่าง 1 ตุลาคม 2516 ถึง 30 กันยายน 2518)
20. นายพิสนธ์ สุนทรธรรม ระหว่าง 1 ตุลาคม 2518 ถึง 30 กันยายน 2521)
21. นายปัญญา ฤกษ์อุไร ระหว่าง 1 ตุลาคม 2521 ถึง 11 มิถุนายน 2522)
22. นายประกิต อุดตะโมต ระหว่าง 14 มิถุนายน 2522 ถึง 30 กันยายน 2522)
23. นายสุนทร บำรุงพงศ์ ระหว่าง 1 ตุลาคม 2522 ถึง 30 กันยายน 2523)
24. นายสมพงษ์ พันธุ์สุวรรณ ระหว่าง 1 ตุลาคม 2523 ถึง 30 กันยายน 2527)
25. นายทองคำ บานชื่น ระหว่าง 1 ตุลาคม 2527 ถึง 13 กุมภาพันธ์ 2531)
26. ร.ต.ปรีดี ดันติพงษ์ ระหว่าง 15 กุมภาพันธ์ 2531 ถึง 30 กันยายน 2533)
27. นายอมร อนันตชัย ระหว่าง 1 ตุลาคม 2533 ถึง 30 กันยายน 2536)
28. นายไพโรจน์ ปรียารัตน์ ระหว่าง 5 ตุลาคม 2536 ถึง 30 กันยายน 2538)
29. นายไพท วิจารย์ปรีชา ระหว่าง 1 ตุลาคม 2538 ถึง 30 กันยายน 2541)
30. นายสุรอรรรถ ทองนิรมล ระหว่าง 1 ตุลาคม 2541 ถึง 30 กันยายน 2542)

31. นายสงคราม กอสูทธิธีรกุล	ระหว่าง 1 ตุลาคม 2542 ถึง 29 ธันวาคม 2544
32. นายสมบุรณ์ งามลักษณ์	ระหว่าง 1 กุมภาพันธ์ 2545 ถึง 30 กันยายน 2547
33. นายบุญช่วย เกิดสุขคนธ์	ระหว่าง 1 ตุลาคม 2547 ถึง 30 กันยายน 2550
34. นายแก่นเพชร ช่างรังสี	ระหว่าง 1 ตุลาคม 2550 ถึง 30 กันยายน 2553
35. น.ส.เบญจวรรณ อานเป็รื่อง	ระหว่าง 1 ตุลาคม 2553 ถึง 30 กันยายน 2557
36. นายณรงค์ จันทรางกูร	ระหว่าง 28 ตุลาคม 2557 ถึงปัจจุบัน

ที่มา สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดตราด. 2556 : 2

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เราจะพบว่า จังหวัดตราดในฐานะเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีหน่วยราชการในความควบคุมดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด คือหน่วยราชการส่วนภูมิภาคระดับจังหวัดและระดับอำเภอ นอกจากนี้ยังมีหน่วยราชการที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง หน่วยงานรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอิสระมาตั้งในพื้นที่จังหวัด รวมทั้งการกระจายอำนาจการปกครอง ในรูปหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแบบต่าง ๆ และยังมีจัดการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบตำบล และหมู่บ้านด้วย

ในด้านการเมืองจะพบว่า ตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงมาจนถึงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จังหวัดตราดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว ดังรายนามต่อไปนี้ (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 – 2519) (พรทิวา อาชีวะ. 2557 : 50)

1. นายทะ นิรันต์พานิช	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 11 สิงหาคม 2476
2. นายเฉลา เตาลานนท์	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2480
3. นายเฉลา เตาลานนท์	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 14 สิงหาคม 2481
4. หลวงอรรถพรพิศาล	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 6 มกราคม 2489
5. หลวงอรรถพรพิศาล	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 19 มกราคม 2491
6. หลวงอรรถพรพิศาล	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2495
7. หลวงอรรถพรพิศาล	พรรคเสรีมนังคศิลา	ได้รับเลือกเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2500
8. หลวงอรรถพรพิศาล	พรรคสหภูมิ	ได้รับเลือกเมื่อ 15 ธันวาคม 2500
9. นายประชุม รัตนเพียร	พรรคสหประชาไทย	ได้รับเลือกเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2512
10. นายประชุม รัตนเพียร	พรรคธรรมสังคม	ได้รับเลือกเมื่อ 6 มกราคม 2518
11. นายประชุม รัตนเพียร	พรรคธรรมสังคม	ได้รับเลือกเมื่อ 4 เมษายน 2519

บริบทด้านชายแดน

ในช่วงทำนองเดียวกันการศึกษาประวัติศาสตร์ โครงสร้างแสดงถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา ด้านความมั่นคงชายแดนของจังหวัดตราดที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนนั้นเริ่มมีการก่อรูปมาแล้วตั้งแต่ครั้งอดีตถึงปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวยังคงดำรงอยู่แบบยึดเชื้อเรือร้างเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนระยะต่อไป มีทั้งปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบเก่ากับปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ และหลายปัญหาได้ขยายตัวเข้าสู่พื้นที่จังหวัดชั้นในอย่างต่อเนื่อง เช่น การสู้รบตามแนวชายแดน ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง การค้าอาวุธสงคราม การกำหนดสถานะบุคคล ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อแนวเขตแดน ความขัดแย้งในสังคม สาธารณภัยขนาดใหญ่ โรคระบาดตามแนวชายแดน การก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

ปัญหาที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายฝั่งทะเลระยะต่อไป มีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่จังหวัดชายแดนอื่น ๆ แตกต่างกันไปตามเงื่อนไขและสภาพของปัญหา ประกอบด้วย ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองทางเรือ การค้าอาวุธสงคราม ทางเรือ ลินค้าและเรือประมง ยาเสพติดในจังหวัดที่เป็นท่าเรือประมง ความขัดแย้งในสังคมกลุ่มประมงชายฝั่งกับกลุ่มประมงน้ำลึก การกระทำผิดกฎหมายที่เชื่อมโยงกับชุมชนชายฝั่งทะเล อาทิ การลักลอบค้ำน้ำมันเถื่อน เป็นต้น ก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรื. 2556 : 18)

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นประชากรศึกษา

ตารางที่ 2 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รูปแบบการปกครองท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
เทศบาลตำบล	6	42.86
องค์การบริหารส่วนตำบล	8	57.14
รวม	14	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ส่วนใหญ่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มากกว่าเทศบาลตำบล โดยเป็น
องค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 57.14 และเทศบาลตำบล คิดเป็นร้อยละ 42.86

ตารางที่ 3 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามขนาดประชากร

จำนวนประชากร (คน)	จำนวน	ร้อยละ
7,501-10,000	3	21.43
5,001-7,500	4	28.57
2,501-5,000	7	50.00
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จำนวนระหว่าง 2,501-5,000 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมามีประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ
จำนวนระหว่าง 5,001-7,500 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 และมีประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ
จำนวนระหว่าง 7,501 – 10,000 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43

ตารางที่ 4 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามระยะเวลาที่จัดตั้งเป็นองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาที่จัดตั้งเป็น อปท.	จำนวน	ร้อยละ
20 ปีขึ้นไป	2	14.29
20 ปีลงมา	12	85.71
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราดที่ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด มีระยะเวลาที่ได้จัดตั้งเป็นองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีระยะเวลาจัดตั้งเกินกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.29 และ
กลุ่มที่มีระยะเวลาจัดตั้งต่ำกว่า 20 ปีลงมา คิดเป็นร้อยละ 85.71 สำหรับกลุ่มที่มีอยู่มากกว่า 20 ปี คือ

ท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 9 ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2547 และกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี คือท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 11 ตอนที่ 53 ก ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2537 ในปัจจุบันบางแห่งได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 124 ก ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2546

ตารางที่ 5 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามการมีพื้นที่ติดแนวชายแดน

พื้นที่ติดชายแดน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีพื้นที่ติดชายแดน	2	14.29
ระยะ 1-10 กิโลเมตร	5	35.71
ระยะ 10 กิโลเมตรขึ้นไป	7	50.00
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีพื้นที่ติดชายแดนระยะ 10 กิโลเมตรขึ้นไป จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา มีพื้นที่ติดชายแดนระยะ 1 – 10 กิโลเมตร จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.71 ไม่มีพื้นที่ติดแนวชายแดน จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.29

ตารางที่ 6 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกขนาดงบประมาณประจำปีที่ได้รับ

จำนวนเงินงบประมาณ	จำนวน	ร้อยละ
40 ล้านบาทขึ้นไป	1	7.14
20 – 40 ล้านบาท	8	57.14
20 ล้านบาทลงมา	5	35.71
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราดที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มียอดงบประมาณ
20,000,000 - 40,000,000 บาท จำนวน 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมา มียอดงบประมาณน้อยกว่า
20,000,000 บาท จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.71 และมียอดงบประมาณมากกว่า 20,000,000
บาท คิดเป็นร้อยละ 7.14

ตารางที่ 7 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามขนาดรายจ่ายประจำ

รายจ่ายประจำคิดเป็นร้อยละ ของเงินงบประมาณ	จำนวน	ร้อยละ
76 – 90	4	28.57
61 – 75	3	21.43
46 – 60	2	14.29
30 – 45	5	35.71
รวม	15	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ใช้เงินงบประมาณอยู่ในหมวดรายจ่ายประจำ ระหว่าง 30 – 40 เปอร์เซ็นต์
จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมา ใช้เงินงบประมาณอยู่ในหมวดรายจ่ายประจำ ระหว่าง
76-90 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.57 ลำดับที่ 3 ใช้เงินงบประมาณอยู่ในหมวดรายจ่าย
ประจำ ระหว่าง 61-75 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21.43 และ ใช้เงินงบประมาณในหมวด
รายจ่ายประจำ ระหว่าง 46-50 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.29

ตารางที่ 8 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามการวางแผนงานด้านความมั่นคง
ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำ

แผนงานด้านความมั่นคง	จำนวน	ร้อยละ
วางแผนงาน/โครงการ	11	78.57
ไม่มีแผนงาน/โครงการ	3	21.43
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ได้จัดทำแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับความมั่นคง
มีจำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 78.57 และไม่ได้จัดทำแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับความมั่นคง จำนวน
3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21.43

ตารางที่ 9 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามจำนวนเงินที่จัดทำแผนงานด้าน
ความมั่นคง

จำนวนเงินที่จัดทำแผนงาน ด้านความมั่นคง (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีแผนงาน	3	21.43
ไม่เกิน 500,000	9	64.29
500,001 - 1,000,000	-	-
1,000,001 - 1,500,000	-	-
1,500,001 - 2,000,000	1	7.14
2,000,001- 2,500,000	1	7.14
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ได้จัดทำแผนงาน/โครงการด้านความมั่นคง
กำหนดวงเงินงบประมาณไม่เกิน 500,000 บาท จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 64.29 จัดทำแผนงาน/
โครงการด้านความมั่นคง กำหนดวงเงินงบประมาณ ระหว่าง 1,500,001 - 2,000,000 และระหว่าง
2,000,001- 2,500,000 กลุ่มละ 1 แห่ง ทั้งสองกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 7.14

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด
ตราด ในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย – กัมพูชา
ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการความมั่นคง
ชายแดนในรายเรื่องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ศักยภาพในรายเรื่อง	μ	การตีความ	ลำดับที่
ปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	3.51	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก	1
ปัญหายาเสพติดชายแดน	2.81	มีส่วนร่วมปานกลาง	2
ปัญหาการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน	2.55	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ	2.43	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	4
ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิด กฎหมาย	2.21	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	5
ปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดน	1.98	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	6
ปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดน	1.98	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	6
ปัญหาการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน	1.89	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	8
ปัญหาสินค้าเถื่อนและสินค้านิยามิ	1.76	มีส่วนร่วมน้อย	9
ปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดน	1.43	มีส่วนร่วมน้อย	10
รวม	2.26	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 10 พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการมีส่วนร่วมจัดการ
ความมั่นคงชายแดนในภาพรวมค่อนข้างน้อย โดยมีส่วนร่วมจัดการในประเด็นปัญหาเรื่องทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงที่สุดอยู่ในระดับค่อนข้างมาก รองลงมาคือการมีส่วนร่วมจัดการใน
ประเด็นปัญหา เรื่องยาเสพติดชายแดนอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย จำนวน
2 ประเด็นปัญหา คือเรื่องสินค้าเถื่อนและสินค้านิยามิกับเรื่องการฟอกเงิน

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพพอสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพใน
การมีส่วนร่วมจัดการความมั่นคงชายแดนค่อนข้างน้อย สาเหตุเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคง การวางแผนงาน / โครงการด้านความ

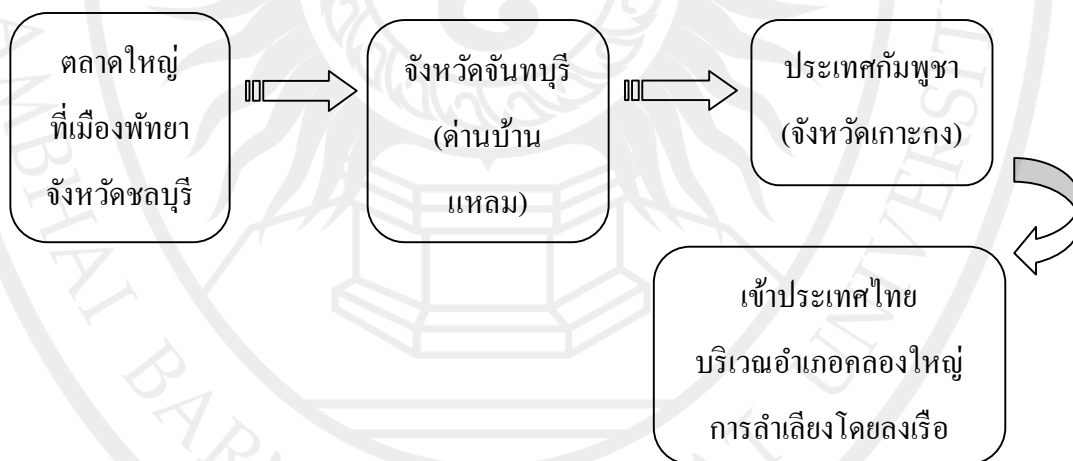
มั่นคงในการใช้เงินงบประมาณกระทำได้ยาก บางครั้งได้รับการท้วงติงจาก สตง. บุคลากรที่ดำเนินงานต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน อีกทั้งบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีความรู้และทักษะเพียงพอในการดำเนินงานด้านความมั่นคง

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้ายาเสพติดในรายการกิจกรรม

ศักยภาพในรายการกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
การอบรมให้ความรู้ถึงโทษภัยของยาเสพติดแก่ประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง	3.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก	1
การจัดทำค่ายบำบัดผู้ติดยาเสพติด	2.86	มีส่วนร่วมปานกลาง	2
การแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการแพร่ระบาดและการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดน	2.79	มีส่วนร่วมปานกลาง	3
ได้ทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการค้าขายยาเสพติด	2.64	มีส่วนร่วมปานกลาง	4
การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดตามแนวชายแดนทางสื่อมวลชน	2.64	มีส่วนร่วมปานกลาง	4
การแจ้งความดำเนินคดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	2.07	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	6
รวม	2.81	มีส่วนร่วมปานกลาง	

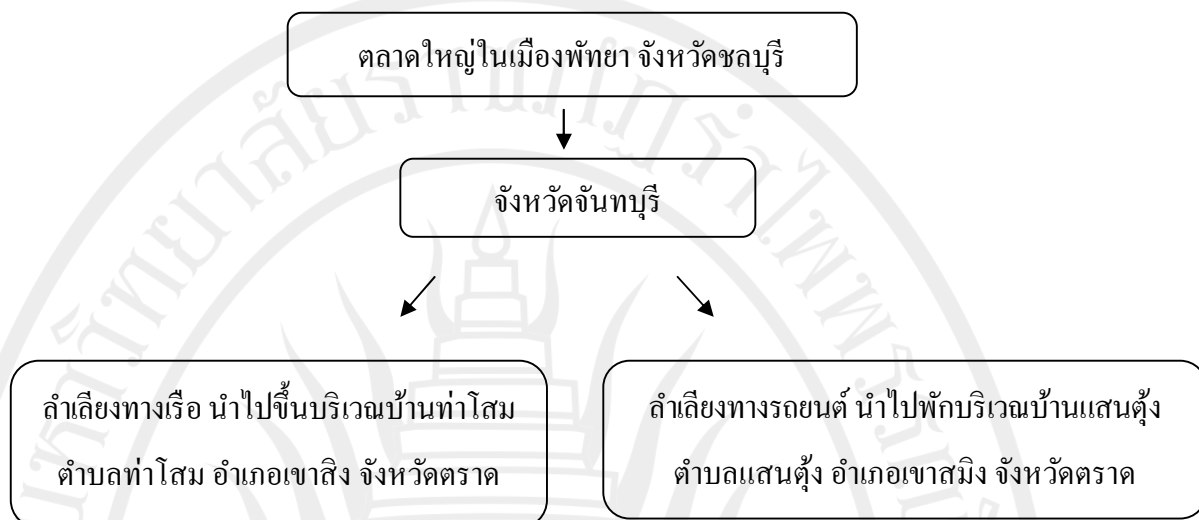
จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนโดยแยกเป็นรายการกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การจัดอบรมให้ความรู้ถึงโทษภัยของยาเสพติดแก่ประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ย 3.86 ลำดับที่ 2 การจัดทำค่ายบำบัดผู้ติดยาเสพติด มีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.86 ลำดับที่ 3 การแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการแพร่ระบาดและการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.79 ลำดับที่ 4 มีสองกิจกรรม คือทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการค้าขายยาเสพติดและค่าเฉลี่ย 2.64 ลำดับที่ 6 การแจ้งความดำเนินคดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.07 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.81

จากการสัมภาษณ์ รองสารวัตรป้องกันและปราบปราม กองกำลังตำรวจตระเวนชายแดนที่ 11 พบว่ายาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดบริเวณแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ส่วนมาก คือยาบ้า มีกัญชา บ้างเล็กน้อย ยาไอซ์ เริ่มมีการขายในพื้นที่ และปัจจุบันเริ่มมีการลักลอบค้ายาต้องห้าม แหล่งผลิต ยาบ้าตามข้อมูลที่เคยมีการผลิตอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่บ้านบางกระสอบ อยู่ในเขตอำเภอเกาะกง ประเทศกัมพูชา แต่คุณภาพของยาบ้าที่ผลิตไม่เป็นที่นิยมของผู้เสพ ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ลักษณะการผลิต จะทำกันในครัวเรือน โดยใช้วิธีบ่มโดยตัวบ่มไม่มีเครื่องจักร และลักลอบผลิต เนื่องจากทางการของ กัมพูชาไม่ยินยอมให้ผลิต” สำหรับปัจจุบันยาบ้าที่มีการระบาดในพื้นที่แนวชายแดนไทย – กัมพูชา เป็นยาบ้าที่มีการลำเลียงมาจากทางภาคเหนือของประเทศไทย ยี่ห้อ WY เม็ดสีส้ม ซึ่งตามข้อมูลมีการ ลำเลียงในลักษณะที่ 1 โดยนำมาจากตลาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองพัทธา อำเภอบางละมุง จังหวัด ชลบุรี ลำเลียงผ่านมายังจังหวัดจันทบุรี (ด่านบ้านแหลม) โดยกลุ่มนักเล่นการพนัน เนื่องจากบ่อนการ พนันตรงข้ามบ้านแหลมจะหาซื้อยาเสพติดได้ง่ายมาก ยาเสพติดถูกนำเข้าไปประเทศกัมพูชา แล้วลำเลียงทาง บก เพราะผู้ค้ายาเสพติดในกัมพูชาส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ โดยขนถ่ายไปยังจังหวัดเกาะกง หลังจากนั้น ยาเสพติด (ยาบ้า) จะวกกลับเข้าประเทศไทยอีกครั้งทางด้านอำเภอคลองใหญ่ (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

ภาพประกอบ 2 แสดงเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดลักษณะที่ 1

สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ในลักษณะของการลำเลียงผ่านประเทศกัมพูชานี้ จะเป็นผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการรับซื้อสัตว์น้ำทะเล ประเภท กุ้ง หอย ปู ปลา แล้วนำส่งไปยังมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร แต่จัดอยู่ในกลุ่มผู้ค้ารายสำคัญ และผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการขนส่งสินค้าทั่วไป ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอคลองใหญ่ และอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

ภาพประกอบ 3 แสดงเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดลักษณะที่ 2

การลำเลียงในลักษณะที่ 2 ใช้วิธีการลำเลียง มี 2 ทาง โดยผู้ค้ารายสำคัญ คือ 1) ทางเรือนำไปขึ้นที่บริเวณบ้านท่าโสม ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด 2) ทางรถยนต์จะนำยาเสพติดไปพักที่บริเวณบ้านแสนตุง ตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด หลังจากนั้นกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญก็จะกระจายไปสู่ผู้ค้ารายย่อยกระจายไปทั่วพื้นที่ของจังหวัดตราด (ความหมายของ “ผู้ค้ารายใหญ่” หมายถึงผู้ที่ค้ายาบ้าตั้งแต่ 50,000 เม็ดขึ้นไป และ “ผู้ค้ารายสำคัญ” หมายถึง ผู้ที่ค้ายาบ้าตั้งแต่ 50,000 เม็ดลงมา)

ตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ผู้เสพยาเสพติด (ยาบ้า) คือกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ในภาคเกษตรกรรม กลุ่มผู้ใช้แรงงานในภาคการประมง กลุ่มคนงานในลักษณะรับจ้างทั่วไปโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นแรงงานต่างด้าว (อายุของผู้เสพยาเสพติด อยู่ระหว่าง 18 - 35 ปี) สำหรับข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด คือผู้ที่เคยมีประวัติต้องโทษเกี่ยวกับคดียาเสพติด ปัจจุบันเป็นที่น่าสังเกตหลังจากที่คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้าควบคุมอำนาจการบริหารประเทศ มีการปิดล้อมกดดันกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากขึ้น กระบวนการค้ายาเสพติดเริ่มเข้าไปใช้วัด พระทำการส่งมอบยาเสพติดมากขึ้น

เหตุที่ยาบ้ามีการแพร่ระบาดตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา เนื่องจากว่าบริเวณชายแดนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนยาง สวนผลไม้ อาชีพประมง ซึ่งอาชีพเหล่านี้การทำงานต้องใช้กำลัง บางครั้งต้องอดนอน ยาบ้าหรือแต่ก่อนเรียกว่ายาม้า ซึ่งผู้เสพเชื่อว่าเมื่อเสพแล้วจะทำงานได้มากไม่ง่วงนอน เมื่อเสพบ่อย ๆ จึงติดและต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับผู้ค้ามองว่าการค้ายาเสพติดสามารถสร้างรายได้ให้กับตัวเองได้ดี จากข้อมูลต้นทุนยาบ้าราคาเม็ดละ 50 บาท แต่ขายปลีกราคาขายในพื้นที่ เม็ดละ 350 บาท

แหล่งหรือบริเวณที่มียาเสพติดแพร่ระบาดในเขตอำเภอปอไร่ กลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน โม่หินในเขตอำเภอเมืองตราด ตำบลแหลมกลัด ผู้ใช้แรงงานเกี่ยวกับธุรกิจประมง ตำบลท่ากุ่ม กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เกี่ยวข้องกับการทำไม้เม็ด (ไม้ท่อน) ในเขตอำเภอคลองใหญ่ ตำบลคลองใหญ่ กลุ่มผู้ใช้แรงงานบริเวณท่าเทียบเรือประมง ตำบลหาดเล็ก ท่าเทียบเรือประมง แพลลา

จากการสัมภาษณ์ รองสารวัตร กองกำกับการภูธรที่ 6 พบว่า ปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนมีมาช้านาน แต่เดิมที่มีการแพร่ระบาด คือเฮโรอีน สำหรับยาบ้าซึ่งมีการแพร่ระบาดอยู่ในขณะนี้ ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ที่ชัดเจนก็ตั้งแต่ที่มีการเปลี่ยนชื่อจาก “ยาม้า” เป็น “ยาบ้า” สำหรับวัยรุ่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เหตุเพราะอยากลอง “สโลแกนที่ว่า คนเสพตาย คนขายติดคุก” ยิ่งจะทำให้วัยรุ่นมีความอยากลองใช้ยาเสพติดมากขึ้น” สำหรับปัญหา ปัจจุบันมีค่อนข้างน้อย จะมีบ้างในสถานบริการที่มีไว้ให้บริการกับนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก ส่วนยาไอซ์เริ่มมีใช้ในกลุ่มวัยรุ่นตามสถานบันเทิงในตัวเมืองตราด (ชนาเดช อุณภักดิ์. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการยาเสพติด ในสมัยที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศนโยบายทำสงครามกับยาเสพติด ลักษณะของงานจะเป็นการป้องกัน เพราะไม่มีหน้าที่ในการจับกุม เช่น ตรวจหาสารเสพติด เมื่อช่วง 2 ปีก่อน ได้มีหนังสือสั่งการให้จัดทำค่ายบำบัดผู้เสพยาเสพติดร่วมกับทางส่วนราชการอื่น กิจกรรมที่ได้ทำคือการร่วมกับทางอำเภอ และเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งด่านตรวจหาสารเสพติดและทำการตรวจหาสารเสพติดกับประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าท้องถิ่นไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการดำเนินการ ขณะที่ดำเนินการอยู่ในลักษณะของการทำตามนโยบายของรัฐบาลที่สั่งการมายังท้องถิ่น และการดำเนินการก็ไม่สามารถทำอะไรได้มากนัก เพราะผู้นำท้องถิ่น พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดน ส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติและคนรู้จักคุ้นเคยมีสูง เมื่อทราบว่าผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงไม่อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยว แม้แต่เรื่องการแจ้งความกับเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง เพราะกลัวผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา อีกปัญหาหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหายาเสพติดได้ไม่เต็มที่เพราะบุคลากรที่รับผิดชอบด้านยาเสพติดต้องรับผิดชอบงานหลายด้านมาก อีกทั้งความรู้ความสามารถก็ไม่มีความรู้ความสามารถพอในเรื่องนั้น ๆ

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในรายกิจกรรม

เรื่อง/กิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
การเฝ้าระวังแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	2.50	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
การแจ้งเบาะแสแรงงานต่างด้าวลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	2.21	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
การแจ้งความต่อเจ้าพนักงานเข้าทำการจับกุมเมื่อพบเห็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	1.93	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
รวม	2.21	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ที่ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยแยกเป็นรายกิจกรรมจำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การเฝ้าระวังแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.50 ลำดับที่ 2 การแจ้งเบาะแสแรงงานต่างด้าวลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.21 ลำดับที่ 3 การแจ้งความต่อเจ้าพนักงานเข้าทำการจับกุมเมื่อพบเห็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.93 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.21

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ในเขตพื้นที่จังหวัดตราดเป็นแรงงานสัญชาติชาวกัมพูชามากที่สุด โดยเข้ามาทำงานรับจ้างประเภทกรรมกรรับใช้ในบ้าน แต่ส่วนใหญ่เข้ามาใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม ตามข้อมูลที่พบผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำพาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ส่วนใหญ่จะมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง ทั้งทหาร ตำรวจ โดยจะมีนายหน้าเป็นตัวดำเนินการ และมีกระบวนการรับสินบน ดังคำสัมภาษณ์ “ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวเมื่อเข้ามาอยู่ทำงานจะอาศัยรวมกันเป็นกลุ่มจะมาเข้าบ้านของคนไทยอยู่ ซึ่งพบมากในเขต ตำบลไม้รูด ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่” (สุเทพ อภรณ์รัตน์. สัมภาษณ์.

2557) ลักษณะการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง คือการชักชวนของกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอยู่อาศัยทำงานอยู่ก่อนแล้ว เมื่อเข้ามาอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแล้ว และทราบความต้องการของนายจ้างจึงชักชวนกันตามมาโดยได้รับการอธิบายวิธีการเดินทาง ส่วนใหญ่จะเดินทางเข้ามาทางเรือ มีบ้างที่ลัดเลาะตามสันเขาหรือช่องทางเดินป่า สำหรับแรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้าโดยผ่านจุดผ่านแดนมักต้องเสียค่านายหน้าให้กับเจ้าหน้าที่ทั้งไทยและกัมพูชา อัตราที่เสียกันประมาณ 300 บาท แรงงานต่างด้าวบางส่วนที่เข้ามาแล้วจะมีการเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองใหญ่ ทำงานในภาคอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้ไปสอบถามพูดคุยกับแรงงานต่างด้าวที่คอยจดทะเบียนในสถานที่รับจดทะเบียน ณ เทศบาลตำบลเขาบางทราย อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ตามที่คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ สั่งให้ดำเนินการรับจดทะเบียนแรงงานตามมาตรการชั่วคราวในการดำเนินการต่อแรงงานต่างด้าว พบว่าแรงงานต่างด้าว ซึ่งผ่านเข้าเมืองมาจากชายแดนด้านจังหวัดตราดจำนวนมาก

ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย น่าจะเริ่มมาจากกิจการประมงทะเล เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงาน ดังคำสัมภาษณ์ว่า “หลังจากเกิดพายุเกย์ พัดถล่มที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร เมื่อปี พ.ศ. 2532 (พายุเกย์ก่อตัวที่อ่าวไทยตอนล่าง เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2532 และสลายตัวเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2532 พัดถล่มจังหวัดชุมพรด้วยความเร็ว 185 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2532) ทำให้ผู้ประกอบการประมงทะเลซึ่งเคยใช้แรงงานคนไทยชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหา เพราะชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่กล้าลงทะเล จึงหันมาใช้แรงงานต่างด้าว อีกทั้งค่าแรงงานก็ถูกกว่าแรงงานคนไทย จึงเป็นที่นิยมจนถึงปัจจุบัน และได้ขยายตัวไปยังภาคเกษตรกรรม งานก่อสร้าง และงานอื่น ๆ” (สุเทพ อภรณ์รัตน์. สัมภาษณ์. 2557)

ข้อสังเกต ตามที่ทางรัฐบาลเปิดให้มีการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็ยังมีผู้ประกอบการยังเลือกใช้แรงงานต่างด้าวที่ไม่ถูกต้องกฎหมายอยู่ เป็นเพราะว่าการจดทะเบียนแรงงานนั้นต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าตรวจโรค จำนวน 2,100 บาท ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตอายุไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 450 บาท ค่าจัดทำประวัติ จำนวน 80 บาท รวมเป็นจำนวนเงินประมาณ 2,630 บาท ซึ่งแรงงานต่างด้าวต้องจ่าย ตามข้อเท็จจริงผู้ประกอบการจะเป็นผู้ออกเงินค่าใช้จ่ายให้กับแรงงานต่างด้าวก่อน หลังจากการจดทะเบียนแรงงานแล้ว แรงงานต่างด้าวมักจะย้ายที่ทำงาน ทำให้ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการออกให้ก่อนนั้น ได้รับคืนยังไม่ครบจำนวนเมื่อเป็นเช่นนี้บ่อยครั้งผู้ประกอบการจึงไม่อยากรนำแรงงานไปจดทะเบียน (สุเทพ อภรณ์รัตน์. สัมภาษณ์. 2557)

การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลให้ท้องถิ่นเข้าไปร่วมดำเนินการในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายโดยตรง ขณะนี้จะเป็นลักษณะ

ของงานให้การสนับสนุนกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวโดยตรง ตัวอย่าง ในกรณีประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 67/2557 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2557 เรื่องมาตรการชั่วคราวในการดำเนินการต่อแรงงานต่างด้าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้รับมอบหมายให้รับลงทะเบียนแรงงานต่างด้าวขึ้นต้น

สาเหตุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับ การถ่ายโอน ปัจจุบันที่เข้าร่วมก็เพื่อปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติ ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ต้องใช้ระเบียบ กฎหมาย และแนวนโยบายระดับชาติเพื่อการปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีหน้าที่ในลักษณะของการให้การสนับสนุนการปฏิบัติแก่หน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดการโดยตรง เช่น ข้อมูลข่าวสาร หรือสนับสนุนบุคลากรเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยตรงดำเนินการ

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดนในรายการกิจกรรม

ศักยภาพในรายการกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
เฟ้าระวังผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธตามแนวชายแดน	2.21	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
อบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับอาวุธที่ไม่สามารถมีไว้ในครอบครองได้	1.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ	1.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
รวม	1.98	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดน แยกเป็นรายการกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 เฟ้าระวังผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.21 ลำดับที่ 2 มีสองกิจกรรมคืออบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับอาวุธที่ไม่สามารถมีไว้ในครอบครองได้ และแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย

1.86 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.98

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า บริเวณแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดตราด มีการลักลอบค้าอาวุธซึ่งส่วนใหญ่ที่พบ คือ ปืนอาเก่า (AK 47) และปืน เอ็ม.16 บ้างเล็กน้อย ปืนอาเก่า (AK 47) เป็นปืนที่ผลิตในประเทศรัสเซีย ซึ่งมีใช้สมัยที่ประเทศกัมพูชามีการสู้รบกันตามแนวชายแดน ปัจจุบันที่มีอาวุธที่เล็ดลอดเข้ามาขายจะเป็นปืนที่ลักลอบมาจากคลังหรือปืนที่อดีตทหารแอบเก็บไว้ จังหวัดตราดเคยจับกุมสารวัตรทหารของกัมพูชา และมีคนไทยร่วมอยู่ด้วย 1 คน ตามข้อมูลจะนำไปส่งบริเวณห้างโลตัสในจังหวัดตราด โดยเส้นทางของอาวุธปืนมาจากเขาพระวิหารใส่กล่องส่งขึ้นรถบัสเข้ากรุงเทพมหานคร แล้วจึงส่งมายังจังหวัดเกาะกง ซึ่งขบวนการซื้อขายอาวุธนี้มีความเชื่อว่าเป็นขบวนการใหญ่ มีกลุ่มมุสลิมในพื้นที่ร่วมกระบวนกรตามข้อมูลทราบว่ามีการกระทำการหลายครั้ง และเชื่อมโยงไปยังปัญหาภาคใต้ของไทย

กลุ่มผู้ที่มีอาวุธสงคราม ปืนอาเก่า (AK 47) ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีบทบาททางสังคม อาทิเช่น กลุ่มบุคคลที่ทำธุรกิจสีเทา กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็จะมีการเก็บสะสมอาวุธชนิดนี้ไว้สำหรับใช้เมื่อมีความจำเป็นในกรณีที่เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง ดังคำสัมภาษณ์ว่า “กรณีตัวอย่างที่นำมาใช้ ได้แก่ การยิงถล่มกลุ่มผู้ชุมนุม กบปส. บริเวณตลาดยิ่งเจริญ หมู่ที่ 1 ตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2557 จนมีผู้เสียชีวิต จำนวน 3 ราย บาดเจ็บ ประมาณ 41 ราย โดยคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับการเมือง” (ธนาเดช อุณหักดิพร. สัมภาษณ์. 2557)

อีกด้านหนึ่งที่สนใจ คือการส่งปืนจากไทยไปขายยังประเทศกัมพูชาเป็นปืนพกประเภทปืนก๊อกลูกค้าในกัมพูชาคือข้าราชการ ทหาร ตำรวจหรือกลุ่มนักธุรกิจผู้มีฐานะ โดยซื้อจากคนไทยที่ขอซื้อปืนทะเบียนถูกต้อง เมื่อขายปืนไปสักกระยะหนึ่งก็จะแจ้งกับนายทะเบียนปืนของไทยว่าปืนหาย (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เนื่องจากว่าผู้นำท้องถิ่น พนักงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และคนรู้จักจึงมีสูง เมื่อทราบว่าผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธ จึงไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยว แม้แต่เรื่องการแจ้งความกับเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องก็ทำค่อนข้างน้อย เพราะกลัวผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา อีกส่วนหนึ่งคือไม่ทราบเลยว่าในพื้นที่มีการแอบซื้อขายอาวุธ (ธนาเดช อุณหักดิพร. สัมภาษณ์. 2557)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสินค้าหนีภาษีในรายการกิจกรรม

เรื่อง/กิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
ในกรณีที่พบเห็นการลักลอบนำก๊าซหุงต้มไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ	1.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
เมื่อพบเห็นพ่อค่านำพืชผลทางการเกษตรเข้าและออกตาม แนวชายแดนโดยไม่เสียภาษีได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ	1.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมลักลอบค้าขายน้ำมันเถื่อนตามแนวชายแดน	1.57	มีส่วนร่วมน้อย	3
รวม	1.76	มีส่วนร่วมน้อย	

จากตารางที่ 14 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสินค้าเถื่อน และสินค้าหนีภาษี แยกเป็นรายการกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีสองกิจกรรม คือเมื่อพบเห็นพ่อค่านำพืชผลทางการเกษตรเข้าและออกตาม แนวชายแดน โดยไม่เสียภาษีได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ และในกรณีที่พบเห็นการลักลอบนำก๊าซหุงต้มไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.86 ลำดับที่ 2 แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมลักลอบค้าขายน้ำมันเถื่อนตามแนวชายแดน มีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.57 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องสินค้าเถื่อน และสินค้าหนีภาษี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.76

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าสินค้าเถื่อนและสินค้าหนีภาษีในพื้นที่จังหวัดตราด ได้แก่ น้ำมันเถื่อน ก๊าซหุงต้ม บุหรี่ ไม้พยูง และสัตว์น้ำ เป็นต้น

การลักลอบค้าขายสินค้าเถื่อนและสินค้าหนีภาษีนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งของไทย และกัมพูชา นักการเมืองท้องถิ่น บางครั้งเกี่ยวโยงไปถึงนักการเมืองระดับชาติ ข้าราชการระดับสูง มีส่วนร่วมให้การสนับสนุนในการดำเนินการ

กรณีน้ำมันเถื่อนที่มีการแอบลักลอบค้าขายอยู่ในพื้นที่อ่าวท้องทะเลตราด เป็นกระบวนการที่ใหญ่ในระดับชาติ ผู้เกี่ยวข้องในการค้าน้ำมันเถื่อนเป็นกลุ่มนักธุรกิจเชื่อมโยงระหว่าง 2 ชาติ ผลประกอบการสามารถสร้างรายได้ให้กลุ่มธุรกิจจำนวนมาก การดำเนินการคือการตั้งแพขายในกลางทะเล สำหรับในจังหวัดตราด พบว่าเป็นผู้บริโภครคือกลุ่มผู้ประกอบการเรือประมงไปซื้อน้ำมันเถื่อนจากกลางทะเลเข้ามาใช้ในกิจการเรือประมงเป็นส่วนใหญ่

กรณีก๊าซหุงต้ม เป็นลักษณะของการแอบลักลอบนำไปขายยังประเทศกัมพูชา ผู้ประกอบการจะขนย้ายมาจากจันทบุรี ซึ่งมาโดยวิธีการขนย้ายทางบกมีใบอนุญาตขนย้ายถูกต้อง เมื่อถึงท้องที่อำเภอคลองใหญ่จะถูกขนถ่ายโดยกองทัพมดชาวกัมพูชาลงเรือครั้งละ 5 ถึง 10 ถึง 20 ถังไม่ถึงขนาดเป็น 100 ถัง เป็นวิธีการทยอยส่งซึ่งหลายเที่ยวก็จะเป็นจำนวนมาก กระบวนการแอบลักลอบนำก๊าซหุงต้มไปขายยังประเทศกัมพูชา ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียเงินงบประมาณปีละจำนวนมาก เนื่องจากประเทศไทยมีการชดเชยราคาก๊าซหุงต้มเพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนค่าครองชีพของประชาชนผู้บริโภคร (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีบุหรี่ เป็นลักษณะของการลักลอบนำบุหรี่หนีภาษีเข้ามาขายในประเทศไทย ผู้ประกอบการเป็นกลุ่มนักธุรกิจเชื่อมโยงระหว่าง 2 ชาติ ในช่วงแรกจะนำบุหรี่มาจากประเทศสิงคโปร์ (ยี่ห้อฮีโร่) เข้ามาขาย เคยมียอดขายเดือนละ 3 แสนกว่าหีบ ในปัจจุบันมีโรงงานผลิตบุหรี่ในประเทศกัมพูชา ลักษณะของการซื้อขายในพื้นที่ บ้านหาดเล็ก หมู่ที่ 4 ตำบลหาดเล็ก ซึ่งเป็นพื้นที่อนุโลมในการค้าขายสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาข้อกฎหมาย กลุ่มนักธุรกิจ

ไม้พุงเป็นลักษณะของการลักลอบนำไม้พุงส่งไปขายยังต่างประเทศ ไม้พุงที่ลักลอบส่งไปขายยังต่างประเทศนั้น แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ไม้ที่กลุ่มผู้ค้าซื้อจากประชาชนในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ และอีกประเภทหนึ่งคือ แอบลักลอบตัดในพื้นที่ป่าสงวนตามแนวชายแดน ถึงอย่างไรแม้จะเป็นไม้ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ การส่งไปขายยังต่างประเทศก็ไม่สามารถกระทำได้ เพราะรัฐบาลไทยมีนโยบายปิดป่า ห้ามส่งไม้ทุกชนิดเป็นสินค้าออก ฉะนั้นการส่งออกไม้พุงจึงถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ถูกต้อง กลุ่มที่เข้าไปเกี่ยวข้องตั้งแต่การลักลอบตัด และส่งออกส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเดียวกัน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวข้องกับไม้ เจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ไม่เว้นแม้แต่ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลความมั่นคง วิธีการดำเนินการเมื่อตัดและแปรรูปแล้วจะนำไปเก็บไว้ตามสวน ตามโกดังเก็บของ เมื่อได้ไม้พอกับจำนวนที่ต้องการหรือพอกับจำนวนการค้าเลยก็จะขนถ่ายลงเรือไปยังประเทศกัมพูชา การขนถ่ายจะทำกันในเวลากลางคืน ตามหมู่บ้านที่อยู่ริมแม่น้ำหรือริมทะเลที่สามารถจอดเทียบเรือได้ (ชูศิษฏ์ พงษ์เจริญ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีสัตว์น้ำ เป็นการนำสัตว์น้ำจากประเทศเวียดนาม เข้าราชอาณาจักรโดยไม่ชำระภาษี ปัจจุบันยังคงมีการนำสัตว์น้ำ จากจังหวัดเกียงยาง และจังหวัดกะมา ประเทศเวียดนาม สัตว์น้ำที่นำเข้า ราชอาณาจักร ได้แก่ ปลากระพงขาว ปูแสม ซึ่งการนำเข้ากระทำกัน 2 เส้นทาง คือทางบกและทางทะเล

การนำเข้าทางบก ขนถ่ายรถยนต์บรรทุกของประเทศเวียดนาม ผ่านประเทศกัมพูชา นำเข้า ราชอาณาจักรไทย ณ จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก โดยรถบรรทุกสัตว์น้ำจะมาจอดส่งสินค้าที่บ้าน หาดเล็ก หมู่ที่ 4 ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด แล้วพ่อค้าคนไทยจะมารับสินค้า โดยมากจะเป็นลูกค้าประจำ

การนำเข้าทางทะเล ดำเนินการโดยพ่อค้าชาวเวียดนามร่วมกับชาวกัมพูชา โดยใช้เรือของ ชาวกัมพูชาเป็นพาหนะในการขนถ่าย ส่งสัตว์น้ำเข้าราชอาณาจักรไทย โดยใช้ท่าเรือบริเวณ บ้าน คลองสน บ้านคลองมะขาม ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ส่งให้พ่อค้าชาวไทย

สาเหตุที่ไม่ชำระภาษีเพราะว่า หากต้องชำระภาษีจะทำให้ราคาสัตว์น้ำสูงขึ้น พ่อค้าอาจไม่มี ผลกำไร ข้อสังเกตสัตว์น้ำที่นำเข้าอาจมีการแสสารเพื่อทำให้สัตว์น้ำมีสภาพสดตลอดเวลา และมีการ นำเข้าทุกวัน (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบันจะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรณี ๆ ไป

จากผลการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยในการจัดการปัญหาสินค้า ถิ่น และสินค้าหนีภาษี สาเหตุก็เพราะว่าท้องถิ่นไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และกระบวนการค้า สินค้าถิ่นหรือสินค้าหนีภาษี ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้มีพลังทางสังคมหรือไม่ก็เป็นข้าราชการ นักการเมือง ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นจึงไม่ยอมเข้าไปยุ่งเกี่ยว เนื่องจากกลัวผลกระทบที่จะมาถึงตนเอง และครอบครัว

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนในรายการกิจกรรม

ศักยภาพในรายการกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับค่านามนุษย์เข้ามาขาย แรงงานตามแนวชายแดน	2.07	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
เข้าตรวจสอบสถานที่เสี่ยงต่อการนำมนุษย์เข้ามาค้าแรงงาน	1.93	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
ได้ทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการนำเด็กและสตรีเพื่อค้าประเวณี	1.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ดำเนินการจับกุมเมื่อพบเห็นการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน	1.71	มีส่วนร่วมน้อย	4
รวม	1.89	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 15 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกจังหวัดตราดที่ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน โดยแยกเป็นรายการกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับค่านามนุษย์เข้ามาขายแรงงานตามแนวชายแดน มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.07 ลำดับที่ 2 เข้าตรวจสอบสถานที่เสี่ยงต่อการนำมนุษย์เข้ามาค้าแรงงาน มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.93 ลำดับที่ 3 ได้ทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการนำเด็ก และสตรีเพื่อค้าประเวณี มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.86 และลำดับที่ 4 แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ดำเนินการจับกุมเมื่อพบเห็นการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.71 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.89

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดตราดที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนจะมาในรูปแบบแรงงานประมง คือการล่อลวงและการบังคับใช้แรงงาน กล่าวคือการล่อลวงผ่านกระบวนการนายหน้าค่าหัว โดยการหลอกลวงผู้เสียหายว่าจะมีงานสบายรายได้ดีให้ทำ ซึ่งเป็นการล่อลวงให้ผู้เสียหายเข้าใจว่าเป็นงานประเภทอื่นที่ไม่ใช่งานประมงหรือชักชวนให้มาทำงานประมง แต่หลอกว่าเป็นประมงชายฝั่งที่ออกไปจับปลากลางทะเลในระยะเวลาสั้น นายหน้าค่าหัวจะนำตัวผู้เสียหายไปขายต่อให้กับผู้ควบคุมเรือในราคาตั้งแต่ 7,000-30,000 บาท นอกจากนี้

ยังมีการบังคับใช้แรงงานประมงในลักษณะแรงงานจำหนึ่ (Debt Bondage) โดยมีร้านค้าโอเค ตามท่าเรือประมง ใช้กลอุบายในการหลอกล่อให้ผู้เสียหาย ซึ่งเป็นลูกเรือประมง เข้าไปใช้บริการใน ร้านคาราโอเกะ โดยไม่ต้องชำระเป็นเงินสด แต่สามารถคิดเครดิตกับทางร้านไว้ได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ร้านคาราโอเกะเหล่านี้ มักคิดค่าใช้จ่ายแพงเกินความเป็นจริงไปมาก ลูกเรือจึงต้องตกอยู่ในสภาพลูกเรือประมงไปทำงานชดใช้หนึ่ให้กับร้านค้าโอเค โดยมีมูลค่าหนึ่ ตั้งแต่ 12,000 – 30,000 บาท ลูกเรือจึงไม่ได้รับค่าจ้างหรือได้รับค่าจ้างน้อยกว่าแรงงานที่ตนเองต้องเสียไป ทำให้การทำงาน ถูกบีบบังคับโดยสภาพ ผู้เสียหายไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน และประสงค์จะออกจากสภาพการทำงาน ดังกล่าว แต่ถูกปฏิเสธจากผู้ควบคุมเรือจึงทำให้เป็นการบังคับใช้แรงงานในที่สุด ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การค้ามนุษย์บริเวณชายแดน ได้แก่

นายหน้ามีหน้าที่ติดต่อ ชักชวน ใช้กลอุบาย และนำพาเหยื่อมาส่งต่อให้ผู้ค้า ไม่ว่าจะเป็ นคนไทยล่อลวงคนไทย คนไทยคนต่างด้าวหรือคนต่างด้าวล่อลวงคนต่างด้าวด้วยกันเอง

ผู้ค้ามีหน้าที่รับเหยื่อจากนายหน้านำมาส่ง รวมทั้งการติดต่อไปยังปลายทาง เพื่อดำเนินการ เกี่ยวกับเอกสารปลอม หนังสือเดินทางปลอม ในการอำนวยความสะดวกแก่การเดินทาง ทั้งภายใน และนอกประเทศ

ผู้นำทางมีหน้าที่รับเหยื่อจากผู้ค้า เพื่อพาไปยังเป้าหมาย รวมทั้งกระบวนการตบตาเจ้าหน้าที่ เช่น การสมรสหลอก การเป็นนักท่องเที่ยวนั้น เป็นต้น

ผู้รับมีหน้าที่รับเหยื่อเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์ เช่น การนำแรงงานลงเรือประมง การค้าบริการ ทางเพศ รวมทั้งนายหน้าติดต่อให้ลูกค้ามาใช้บริการ

ผู้ควบคุมดูแล มีหน้าที่บังคับให้เหยื่อยินยอมทำงาน หากขัดขืนจะถูกทำร้ายร่างกาย

เหตุที่มีการค้ามนุษย์บริเวณชายแดน เนื่องจากจังหวัดตราดตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ 315 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 2,819 ตร.กม. หรือประมาณ 761,875 ไร่ เป็นพื้นที่ ตามเขตปกครองทางทะเล ประมาณ 7,257 ตร.กม. มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี และประเทศ กัมพูชา

เนื่องจากจังหวัดตราด เป็นจังหวัดที่มีช่องทางธรรมชาติตามพรมแดนติดต่อกับประเทศ เพื่อนบ้าน (ประเทศกัมพูชา) และมีเขตแดนติดทะเล ซึ่งเมื่อหลบหนีเข้ามาในจังหวัดตราดแล้วจะ พบว่าจังหวัดตราด มีเส้นทางคมนาคม ทั้งทางถนน ทางเรือ และสนามบิน ซึ่งเป็นช่องทางการ คมนาคมที่สะดวก จึงเป็น โอกาสของผู้แสวงหาประโยชน์ที่จะนำพา หรือจัดหาแรงงานเข้ามายัง หรือออกไปจาก หรือผ่านไปยังจังหวัดอื่น ๆ หรือประเทศอื่น ๆ ได้สะดวก และรวดเร็ว

แหล่งหรือบริเวณที่มีการค้ามนุษย์ กลุ่มเสี่ยงของการแสวงหาประโยชน์ของขบวนการค้ามนุษย์ ก็คือกลุ่มเสี่ยงสัญชาติกัมพูชา เส้นทางที่ใช้ในการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง คือ บริเวณบ้านเขาวง อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างชายแดนไทยกัมพูชา

การค้ามนุษย์มีเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อ ประมาณปี พ.ศ. 2540 ปัญหาการค้าหญิงและเด็ก นับมีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งมีเขตติดต่อกับประเทศพม่า จีน ลาว มีการล่อลวงและนำพาเด็กและผู้หญิงจากต่างประเทศเข้ามาค้าประเวณียังจังหวัดต่าง ๆ เป็นต้น จึงถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน จึงเป็นเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เนื่องด้วยพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ยังมีได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็กและกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในประเทศ หรือส่งไปค้าในราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงานบริการหรือขอตาน บังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าว เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารจัดตั้งกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย (จันทิมา หาญเทศ. สัมภาษณ์. 2557)

จังหวัดตราด เคยมีการจับกุมเกี่ยวกับความผิดการค้ามนุษย์ครั้งเดียวเมื่อปี พ.ศ. 2552 และการค้ามนุษย์อีกรูปแบบหนึ่ง คือการนำสตรีมาค้าประเวณี ซึ่งตามข้อมูลจะไม่ใช่เป็นการบังคับขายบริการ หากมีก็น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นการสมัครใจมาทำอาชีพค้าประเวณีโดยตรง เนื่องจากเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ค่อนข้างดี เพราะการแนะนำชักชวนจากเพื่อนชาวกัมพูชาด้วยกัน โดยเฉพาะหญิงชาวกัมพูชาหน้าตาดี มีความรู้ น้อย แหล่งหรือบริเวณที่มีการค้าประเวณี ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ช่องป่าโกกง บ้านคลองสน หมู่ที่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด” (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557) หญิงซึ่งทำอาชีพค้าประเวณีมักมีการเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่ง ไปอีกที่หนึ่ง ตามประวัติของหญิงเหล่านี้ตอนอยู่ในประเทศกัมพูชาก็ทำอาชีพค้าประเวณีอยู่แล้ว เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ

บังคับให้ต้องทำ มีความอ่อนแอ มีความรู้่น้อย แต่เมื่อเข้ามาค้าประเวณี ในสถานประกอบการแล้วก็มักมีการขอรับเงินล่วงหน้าจากผู้ประกอบการ เมื่อต้องย้ายสถานประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการรายใหม่ จึงต้องจ่ายเงินที่หญิงเหล่านั้นเบิกเงินล่วงหน้าคืนสถานประกอบการเดิมจึงมีลักษณะคล้ายซื้อขายมนุษย์

การค้าประเวณีของหญิงชาวกัมพูชาเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยที่มีการสู้รบในประเทศกัมพูชา ชาว กัมพูชาอพยพเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก เมื่อไม่มีอาชีพอะไรจึงเลือกอาชีพค้าประเวณีเพื่อรายได้ เลี้ยงชีวิตตนเอง

หากมองผลกระทบที่จะเกิดเกี่ยวกับความมั่นคงในอนาคตเป็นเรื่องที่ไม่ควรละเลยอย่างยิ่ง ถ้ามีการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 การเคลื่อนย้ายของประชากรจะง่ายมากขึ้น หญิง ที่ทำอาชีพค้าประเวณีก็จะมีการย้ายสถานที่ขายบริการไปยังแห่งใหม่ ๆ เพื่อสามารถเรียกค่าตัวได้ มากขึ้น การแพร่ระบาดของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จะมีมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรบุคคลทางสังคม ได้รับผลกระทบเป็นลูกโซ่ (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร, สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการ อยู่ในขณะนี้จะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรณี ๆ ไป

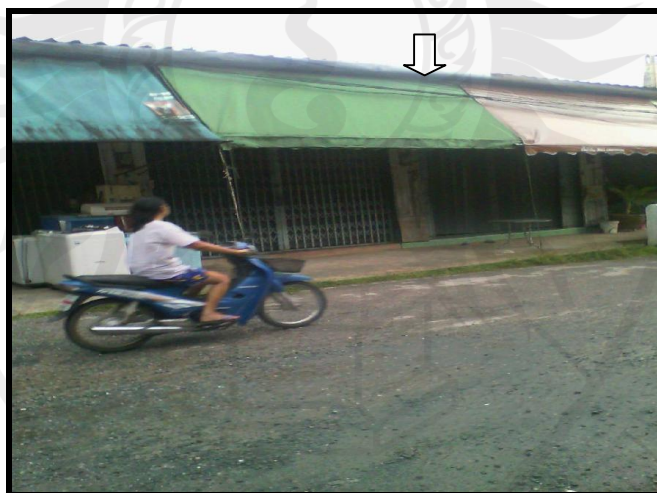
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้ามนุษย์ระดับค่อนข้างน้อย เนื่องจากว่าท้องถิ่นยังไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ผู้นำท้องถิ่น พนักงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ความสัมพันธ์ แบบเครือญาติและคนรู้จักจึงมีสูง เมื่อทราบว่าผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์หรือธุรกิจเกี่ยวกับการค้าประเวณี จึงไม่อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยว แม้แต่เรื่องการแจ้งความกับเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องก็ทำน้อย เพราะมองว่าเรื่องในลักษณะอย่างนี้เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้าอาชญากรรมข้ามชาติในรายกิจกรรม

ศักยภาพในรายกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวัง เมื่อมีข้อมูลชาวต่างชาติเข้ามาก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดน	2.86	มีส่วนร่วมปานกลาง	1
เฝ้าระวัง บุคคล กลุ่มบุคคลชาวต่างชาติที่อาจเข้ามาก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดน	2.43	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุมเมื่อพบเห็นชาวต่างชาติเข้ามาก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดน	2.00	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
รวม	2.43	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ งดุ้อัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ โดยแยกเป็น รายกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 แจ้งข้อมูล ข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวัง เมื่อมีข้อมูลชาวต่างชาติมาก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดนมีส่วนร่วม ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.86 ลำดับที่ 2 เฝ้าระวังบุคคล กลุ่มบุคคลชาวต่างชาติที่อาจเข้ามาก่ออาชญากรรม ตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.43 และลำดับที่ 3 แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการ จับกุมเมื่อพบเห็นชาวต่างชาติเข้ามาก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.00 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ประกาศงดุ้อัยการศึกของจังหวัดตราดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.43

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าในพื้นที่แนวชายแดนมีกลุ่มชาวต่างชาติ เข้ามา กระทำการในลักษณะของการก่อการอาชญากรรมบ้างเล็กน้อย แต่ในอนาคตอาจจะมีเพิ่มมากขึ้น เพราะจังหวัดตราดมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่สนใจของชาวต่างชาติ ปัจจุบันที่พอจะตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับ ชาวต่างชาติจะเข้ามาก่ออาชญากรรม คือการเข้ามาทำธุรกิจอื่นบ้งหน้า

ภาพประกอบ 4 สำนักงานบ้งหน้าการปล่อยเงินกู้ของชาวต่างชาติ

จากภาพประกอบ 4 ห้องแถวที่คลุมผ้าใบสีเขียว (ลูกศรชี้) แสดงให้เห็นถึงสำนักงานของ ชาวปากีสถาน ซึ่งเป็นคนต่างด้าวได้แอบมาทำธุรกิจการให้กู้แก่คนไทยในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ โดยใช้การขายผ้า ขายมุ้งเป็นธุรกิจบ้งหน้า การให้กู้ของต่างชาติชาวปากีสถานดังกล่าวจะเน้นกลุ่ม เป้าหมายคนไทยมีอาชีพแบบคนชายขอบ อย่างเช่น หญิงขายบริการทางเพศ คนงานแกะกึ่ง โดยนายทุน ปากีสถานจะสร้างเครือข่ายระบบเงินกู้ในลักษณะในรูปแบบที่เรียกว่าธุรกิจขายตรงแต่กลุ่มคนที่อยู่ ในเครือข่ายจะต้องมีอิทธิพลเพียงพอที่จะควบคุมและจัดการลูกหนี้ได้ การให้กู้ของชาวปากีสถานที่

เป็นต่างคั่วนี้จะเรียกดอกเบี้ยสูง เช่นร้อยละ 2 ต่อวันและเก็บดอกเบี้ยรายวันไปเรื่อย ๆ โดยไม่ต้องคาดหวังในการรับคืนเงินต้น เพื่อต้องการให้ลูกหนี้อยู่ในวงจรหนี้ตลอดไปโดยการทุจริตผ่านดอกเบี้ยไปเรื่อย ๆ

ตัวอย่างเช่นดังคำสัมภาษณ์ว่า “ในพื้นที่บ้านสวนมะพร้าว หมู่ที่ 7 ตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีแขกชาวปากีสถานเข้ามาเปิดร้านขายผ้าห่ม มุ้ง แต่เมื่อถึงหลังปล่อยเงินกู้ นอกระบบ เก็บดอกเบี้ยรายวัน” (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557) พฤติกรรมในการปล่อยเงินกู้จะส่งพนักงานออกไปตามพื้นที่ในลักษณะของการขายตรง แล้วปล่อยเงินให้กับลูกค้าซึ่งจะพิจารณาบุคคลในลักษณะที่ไม่มีพลังทางสังคม โดยมองว่าคนลักษณะอย่างนี้ควรปล่อยเท่าไร ส่วนมากไม่เกิน 5,000 บาท แล้วเก็บดอกเบี้ยรายวันเฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อวัน หากลูกหนี้ไม่มีดอกเบี้ยจ่ายกลุ่มพนักงานจะเริ่มข่มขู่ กลุ่มผู้ปล่อยเงินกู้จะไม่มีการลดเงินต้น การปล่อยกู้จะไม่มีความยุติธรรมแต่ใช้วิธีบันทึกสมุดบัญชีแทน กลุ่มลูกค้าเงินกู้จะเป็นกลุ่มอาชีพรับจ้าง ผู้ที่ทำอาชีพค้าขายของเด็ก ๆ น้อย ๆ กลุ่มหญิงขายบริการ กลุ่มแรงงานต่างคั่ว เป็นต้น

การก่ออาชญากรรมของชาวต่างชาติอีกรูปแบบหนึ่งคือ ในพื้นที่ตามแนวชายแดนเคยมีชาวกัมพูชาข้ามเข้ามาจับคนไทยที่ประกอบอาชีพทำสวนเพื่อเรียกค่าไถ่ แต่สาเหตุเนื่องมาจากคนไทยไปทำธุรกิจสีเทาพร้อมกับชาวกัมพูชา ดังคำสัมภาษณ์ว่า “เชื่อว่าเป็นทหารกัมพูชา แล้วคนไทยไปเบียดไม่ทำตามข้อตกลง ตัวอย่างเช่น เข้าไปต้มสุราเดือนแล้วไม่ยอมจ่ายค่าคุ้มครอง ชาวกัมพูชา จึงข้ามมาจับคนไทยและนำตัวเข้าไปยังประเทศกัมพูชาและต้องนำเงินไปถ่างจึงปล่อยตัวกลับมา” (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้จะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรณี ๆ ไป

จากผลการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติค่อนข้างน้อย สาเหตุเนื่องมาจากประเด็นปัญหาเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ ในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดตราดยังมีเกิดขึ้นน้อยมาก ที่พอทราบได้ในกรณีเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ แล้วนำมาแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบ

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดน

ศักยภาพในรายการกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
เฝ้าระวังบุคคล กลุ่มบุคคลที่อาจก่อการร้ายตามแนวชายแดน	2.14	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลว่ามีบุคคล กลุ่มบุคคลเข้ามาก่อการร้ายตามแนวชายแดน	2.00		
แจ้งความให้เจ้าพนักงานเข้าทำการจับกุมเมื่อพบบุคคล กลุ่มบุคคลจะทำการก่อการร้ายตามแนวชายแดน	1.79	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
		มีส่วนร่วมน้อย	3
รวม	1.98	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 17 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องการก่อการร้ายตามแนวชายแดน โดยแยกเป็นรายการกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 เฝ้าระวังบุคคล กลุ่มบุคคลที่อาจก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.14 ลำดับที่ 2 แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลว่ามีบุคคล กลุ่มบุคคลจะเข้ามาก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.00 และลำดับที่ 3 แจ้งความให้เจ้าพนักงานให้เข้าทำการจับกุมเมื่อพบบุคคล กลุ่มบุคคลจะทำการก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.79 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องการก่อการร้ายตามแนวชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.98

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าในลักษณะของรูปแบบการก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดตราดยังไม่พบข้อมูล คงมีแต่เหตุการณ์ที่คล้ายกับการก่อการร้ายอยู่ 2 ครั้ง ได้แก่การส่งกล่องพัสดุบรรจุวัตถุระเบิดถึงร้านตั้งห้วงวนเซ็ง ในตลาดเทศบาลเมืองตราด เกิดการระเบิดทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวน 1 ราย เมื่อปี พ.ศ. 2555 และอีกเหตุการณ์หนึ่งคือ ใช้อาวุธสงครามยิงถล่มกลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. บริเวณตลาดขี้เจริญ หมู่ที่ 1 ตำบลแสนตุ้ง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2557 จนมีผู้เสียชีวิต จำนวน 3 ราย บาดเจ็บประมาณ 41 ราย

อีกมุมที่น่าสนใจและเคยปรากฏคือ กรณีที่ถึงดับเพลิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดถูกกลุ่มผู้ก่อการร้ายในพื้นที่ภาคใต้นำไปประกอบเป็นวัตถุระเบิด ลักษณะเช่นนี้อาจมีการเชื่อมโยงในการสนับสนุนการก่อการร้ายในพื้นที่ภาคใต้ (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้จะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรณี ๆ ไป

จากผลการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดนค่อนข้างน้อย สาเหตุเนื่องมาจากประเด็นปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดนในพื้นที่แนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดตราดยังไม่เคยเกิดขึ้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญน้อย

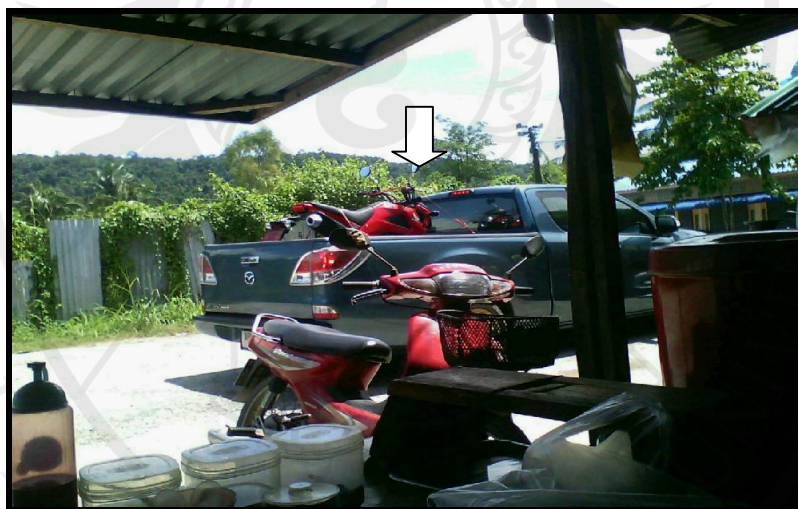
ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนในรายกิจกรรม

ศักยภาพในรายกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลผู้มีพฤติกรรมโจรกรรมยานพาหนะเข้ามาในพื้นที่	3.21	มีส่วนร่วมปานกลาง	1
เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมในการโจรกรรมยานพาหนะ	2.86	มีส่วนร่วมปานกลาง	2
เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมในการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน	2.29	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
แจ้งความให้เจ้าพนักงานทำการจับกุมเมื่อพบเห็นการโจรกรรมยานพาหนะหรือการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน	1.83	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	4
รวม	2.55	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 18 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราดมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องการโจรกรรมตามแนวชายแดนและการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน โดยแยกเป็นรายกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลผู้มีพฤติกรรมโจรกรรมยานพาหนะเข้ามาในพื้นที่มีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.21 ลำดับที่ 2 เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมในการโจรกรรมยานพาหนะมีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.86 ลำดับที่ 3 เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมในการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.29 ลำดับที่ 4 แจ้งความให้เจ้าพนักงานทำการจับกุมเมื่อพบเห็นการโจรกรรมยานพาหนะ

หรือการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.83 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องการโจรกรรมตามแนวชายแดนและการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.25

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดตราด มีการลักลอบนำจักรยานยนต์และรถยนต์ ไปขายยังประเทศกัมพูชา ตามข้อมูลที่ได้รับทราบมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ศุลกากรนอกเขต ทหารไทยที่ขาดวินัยบางคน เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนร่วมกับคนไทยที่เห็นแก่ผลประโยชน์ โดยมีการประสานงานกับผู้ร่วมกระบวนการฝั่งกัมพูชา ผ่านระบบไลน์นำรถยนต์ผ่านด่านถาวรบ้านหาดเล็ก ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด วิธิดำเนินการ นำเอกสารและป้ายทะเบียนปลอมมาสำแดงกับเจ้าหน้าที่ศุลกากรสำหรับรถจักรยานยนต์ ส่วนใหญ่ลักลอบส่งออกไปประเทศกัมพูชาผ่านท่าเรือเทียบเรือเอกชน แรงจูงใจเนื่องจากราคาขายในประเทศกัมพูชาจะสูงมาก

ภาพประกอบ 5 รถจักรยานยนต์ที่ถูกโจรกรรมเตรียมส่งออก

จากภาพประกอบ 5 รถจักรยานยนต์ยี่ห้อ Honda ขนาด 150 ซีซี ที่อยู่บนรถยนต์กระบะ (ลูกศรชี้) คือรถที่กระบวนการลักลอบค้ายานพาหนะเตรียมนำส่งข้ามไปขายยังประเทศกัมพูชา ซึ่งราคาซื้อในประเทศไทย ราคาประมาณ 7 หมื่นบาท แต่เมื่อนำส่งถึงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ราคาขายประมาณ 1 แสนบาท รถจักรยานยนต์เหล่านี้ผู้เกี่ยวข้องกับการลักลอบค้ายานพาหนะจะไปดาวน์โหลดมาจากจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรณีตัวอย่าง การลักลอบนำรถยนต์ไปขายยังประเทศกัมพูชา คือเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2557 ด้านศุลกากรคลองใหญ่ จังหวัดตราดร่วมกับตำรวจตรวจคนเข้าเมือง กองร้อยทหารพรานนาวิกโยธิน 182 เวลาประมาณ 22.30 น. ได้ทำการสอบสวนจับกุมนายชุตีเศรษฐ์ จิระกิตต์ชาอุธนา อายุ 33 ปี ภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่ 87 ถนนท่าเรือจ้าง ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ซึ่งยอมรับว่าได้รับจ้างนำรถยนต์กระบะมาสด้า 4 ประตูสีบรอนซ์ หมายเลขทะเบียน 1 กบ. 7641 กรุงเทพมหานคร มาที่ด่านหาดเล็กเพื่อนำออกไปยังจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ซึ่งรับค่าจ้าง 5,000 บาท โดยนำเอกสารประจำรถยนต์แสดงกับเจ้าหน้าที่ด่านศุลกากรหาดเล็กแต่เจ้าหน้าที่พบว่าปายทะเบียนปลอม ตามข้อมูลพบว่ามีรถลักลอบนำรถยนต์ไปกัมพูชามากครั้งแล้ว และมีผู้ร่วมกระบวนกรหลายคนทั้งในฝั่งไทยและฝั่งกัมพูชา นายด่านศุลกากรคลองใหญ่ตัดสินใจให้ดำเนินคดี และร่วมกับตำรวจ สภ.คลองใหญ่ขยายผลเพื่อหาตัวผู้ร่วมกระบวนกรเนื่องจากทราบว่าเป็นกระบวนกรใหญ่ และยอมรับว่ามีเจ้าหน้าที่ด่านคนหนึ่งร่วมด้วย โดยมีทหารนาวิกโยธิน ชื่อ โก่อ๊ เป็นผู้ประสานกับฝั่งประเทศกัมพูชา (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร, สัมภาษณ์, 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันจะเป็นลักษณะของการของความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรณี ๆ ไป

จากผลการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการปัญหาการโจรกรรมและการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนค่อนข้างน้อย เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง และการลักลอบค้ายานพาหนะกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ มีหน้าที่ในการดำเนินการโดยตรง บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีส่วนเข้าไปรับทราบรับรู้ได้น้อยมากหรือบางครั้งรับรู้ก็ไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวเพราะกลัวผลกระทบที่จะได้รับตามมา

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดนในรายกิจกรรม

ศักยภาพในรายกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
แจ้งข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลว่าขบวนการฟอกเงินอาศัยประชาชนตามแนวชายแดนช่วยดำเนินการ	1.64	มีส่วนร่วมน้อย	1
แจ้งเบาะแสเมื่อมีข้อมูลพบเห็นบุคคล กลุ่มบุคคลใช้บ่อนตามแนวชายแดนเป็นแหล่งฟอกเงิน	1.43	มีส่วนร่วมน้อย	2
แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุม เมื่อพบเห็นผู้กระทำการฟอกเงิน	1.21	มีส่วนร่วมน้อย	3
รวม	1.43	มีส่วนร่วมน้อย	

จากตารางที่ 19 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ ทัศนศึกษาของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องการฟอกเงิน โดยแยกเป็นราย กิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 แจ้งข่าวสาร ให้ประชาชนระมัดระวัง มีข้อมูลว่าขบวนการฟอกเงินอาศัยประชาชนตามแนวชายแดนช่วยดำเนินการ มีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.64 ลำดับที่ 2 แจ้งเบาะแสเมื่อมีข้อมูลพบเห็นบุคคล กลุ่มบุคคล ใช้บ่อนตาม แนวชายแดนเป็นแหล่งฟอกเงินมีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.43 และลำดับที่ 3 แจ้งความต่อเจ้าพนักงาน ให้ทำการจับกุม เมื่อพบเห็นผู้กระทำการฟอกเงินมีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.21 สำหรับภาพรวม ในการจัดการปัญหาเรื่องการฟอกเงิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศทัศนศึกษาของ จังหวัดตราด มีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.43

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชานั้นมีความสลับซับซ้อนมาก โดยใช้บ่อนการพนันในประเทศกัมพูชาเป็นสถานที่ฟอกเงิน ลักษณะของการดำเนินการคือกลุ่มคนเหล่านี้จะประกอบอาชีพประเภทสีเทา เช่น ค้า น้ำมันเถื่อน ค้า บุหรี่หนีภาษี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการฟอกเงินส่วนใหญ่เป็นนักการเมือง อดีตนักการเมืองใหญ่ ซึ่งปัจจุบันเสียชีวิตแล้วเคยเอาสอลิควอเตอร์มาลง ข้าราชการที่มีตำแหน่งระดับสูง กลุ่มผู้ประกอบการ อาชีพเหล่านี้ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับกลุ่มคนใกล้ชิดนักการเมือง ข้าราชการการตำแหน่งระดับสูง แล้วคอยให้ทุนสนับสนุน บางกรณีก็มีการจ่ายกันเป็นรายเดือนผ่านคนใกล้ชิด ตัวอย่างเช่น สนับสนุน พรรคการเมืองในการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งเคยจ่ายเงินสนับสนุนการเลือกตั้งกันถึงหลัก 50 ล้านบาท ปัจจุบันบ่อนการพนันในประเทศกัมพูชา ด้านแนวชายแดนตราด ชาวมาเลเซียจะเป็นผู้เข้าดำเนินการ ในลักษณะของบ่อนสาขาเชื่อมโยงกับบ่อนใหญ่ทั่วโลก บ่อนการพนันหากดำเนินการโดยกลุ่มธุรกิจ ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญธุรกิจบ่อนการพนันจะไม่สามารถอยู่รอดได้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบันจะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรณี ๆ ไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แทบไม่มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการ ฟอกเงิน เนื่องจากระบบหรือวิธีการฟอกเงินค่อนข้างมีความสลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับผู้มากบารมี ในสังคมไทย หากผู้ที่ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือสัมผัสกับวงการนี้จะไม่มีความรู้ความเข้าใจได้เลย หรือหากทราบหรือเข้าใจก็ไม่สามารถดำเนินการอะไรได้

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติในรายกิจกรรม

ศักยภาพในรายกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
เมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ให้การช่วยเหลือประชาชน	4.71	มีส่วนร่วมมาก	1
จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ปลูกป่า ปล่อยสัตว์น้ำ	4.21	มีส่วนร่วมมาก	2
เฝ้าระวังพื้นที่ไม่ให้มีผู้บุกรุกทำลายป่าไม้	3.43	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก	3
ดำเนินการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชน ในกรณีเกิดการแย้งชิงเข้าใช้พื้นที่สาธารณะ เช่น ป่าชุมชน	3.36	มีส่วนร่วมปานกลาง	4
แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุมเมื่อพบเห็นผู้ตัดไม้ทำลายป่า และทำลายสิ่งแวดล้อม	2.71	มีส่วนร่วมปานกลาง	5
ตามที่มีการลักลอบตัดไม้พุงตามแนวชายแดนได้มี	2.64	มีส่วนร่วมปานกลาง	6
การจัดอาสาสมัครช่วยเฝ้าระวังแจ้งข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ			
รวม	3.51	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก	

จากตารางที่ 20 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยแยกเป็นรายกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 เมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ให้การช่วยเหลือประชาชนมีส่วนร่วมมาก ค่าเฉลี่ย 4.71 ลำดับที่ 2 จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ปลูกป่า ปล่อยสัตว์น้ำมีส่วนร่วมมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 ลำดับที่ 3 เฝ้าระวังพื้นที่ไม่ให้มีผู้บุกรุกทำลายป่าไม้มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ย 3.43 ลำดับที่ 4 ดำเนินการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชน ในกรณีเกิดการแย้งชิงเข้าใช้พื้นที่สาธารณะ เช่น ป่าชุมชน มีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.36 ลำดับที่ 5 แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุมเมื่อพบเห็นผู้ตัดไม้ทำลายป่า และทำลายสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.71 และลำดับที่ 6 ตามที่มีการลักลอบตัดไม้พุงตามแนวชายแดนได้มีการจัดอาสาสมัครช่วยเฝ้าระวังแจ้งข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการมีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.64 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ย 3.51

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าปัญหาที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา ในปัจจุบัน ดังคำสัมภาษณ์ว่า “การลักลอบตัดไม้พยูง เนื่องจากเป็นไม้ที่มีราคาแพง พ่อค้าจะรับซื้อทุกขนาด ทั้งสั้นและยาวสามารถขนย้ายได้ง่าย ใช้วิธีซุกซ่อน การใช้ล่อลวงตลอดจนแบกหามข้ามชายแดนไปยังประเทศกัมพูชา เพื่อส่งต่อไปยังตลาดใหญ่ คือประเทศจีน” (ชูศิษฏ์ พงษ์เจริญ. สัมภาษณ์. 2557)

การลักลอบตัดไม้พยูงในพื้นที่แนวชายแดนของจังหวัดตราด คือบริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว อำเภอบ่อไร่ ซึ่งปัจจุบันยังมีไม้พยูงอยู่จำนวนมาก ประกอบกับแนวชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชาเป็นพื้นที่ราบ ผู้ที่ลักลอบตัดสามารถขนย้ายได้สะดวก ไม่ต้องขนย้ายเข้ามาในเขตประเทศไทย เพราะอาจถูกเจ้าหน้าที่เข้าทำการจับกุมได้

ผู้ที่เข้าไปลักลอบตัดไม้พยูง ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่มีอาชีพรับจ้าง หรือไม่กี่เป็นแรงงานชาวกัมพูชารับจ้างพ่อค้าซึ่งเป็นนายทุนเข้าไปตัดเพราะปัจจุบัน ไม้พยูงราคาแพงมากช่วยวนจนกล้าเสี่ยงในการลักลอบหรือรับจ้างดำเนินการ

ปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้พยูงเกิดขึ้นประมาณ 4-5 ปีที่ผ่านมาเป็นเพราะความต้องการของต่างประเทศ ในอดีตไม่พบปัญหาการลักลอบตัดไม้พยูง เนื่องจากประเทศไทยไม่นิยมใช้ไม้ชนิดนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหรือหน่วยงานอยู่ในพื้นที่มีบุคลากรที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นคนที่อยู่ในท้องถิ่น สามารถรับรู้ปัญหาในพื้นที่ได้ดีว่าแต่ละพื้นที่เป็นอย่างไร ใครในพื้นที่มีอาชีพอะไร รู้สภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ได้ดี รู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ การที่จะเข้าไปแก้ปัญหาหรือจัดการเรื่องใดจะได้รับความร่วมมือได้ดี (ชูศิษฏ์ พงษ์เจริญ. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันจะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรณี ๆ ไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมาก เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผลกระทบโดยตรงกับประชาชนในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง หากบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เข้าจัดการ การเลือกตั้งครั้งต่อไปอาจไม่ได้รับเลือกตั้ง ประกอบกับทุก ๆ รัฐบาลจะมึนโยบายให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และท้องถิ่นก็สามารถจัดการบริหารงบประมาณที่เป็นของท้องถิ่นเองได้

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาหาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในแต่ละประเด็นปัญหามีข้อค้นพบดังนี้

1. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาชายแดน

1.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

1.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชา และภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่น ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

1.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของยาเสพติดทุกประเภท

1.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

1.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับงานยาเสพติดไว้ในกฎหมาย

1.3 กำหนดกรอบอัตรากำลังที่ทำหน้าที่สนับสนุนงานด้านความมั่นคงให้ชัดเจน

1.4 จัดตั้งกลุ่มองค์กรในท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนด้านภัยยาเสพติดทุกรูปแบบ

1.5 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสาร เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการบูรณาการ อาทิเช่น สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ส่วนงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการติดตั้งระบบกล้อง CCTV. ในพื้นที่จุดเสี่ยง

2. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

เป็นที่น่าสังเกตในช่วงหลัง พ.ศ. 2532 เรือขมาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองจะมาประกอบอาชีพใช้แรงงานในภาคการประมง ภาคเกษตรกรรม และงานก่อสร้าง แต่ขณะนี้แรงงานต่างด้าวได้เข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมจำนวนมากขึ้น จะเห็นได้จากเมื่อมีการเข้าควบคุมอำนาจการบริหารประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเดินทางกลับประเทศ ภาคอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบอย่างมากบางแห่งต้องหยุดการผลิต ในอนาคตเมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนการเคลื่อนย้ายของแรงงานจะง่ายขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาบทบาทเกี่ยวกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ดังนี้

2.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

2.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชา และภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

2.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมายเป็นอย่างไร เข้ามาไม่ถูกกฎหมายเป็นอย่างไร

2.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับงานแรงงานต่างด้าวไว้ในกฎหมาย

2.3 จัดตั้งกลุ่มองค์กรในท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนในการควบคุมดูแลแรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกกฎหมาย และแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

2.4 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการบูรณาการ อาทิเช่น ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

2.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและแหล่งที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวเพื่อสนับสนุนหน่วยงานด้านความมั่นคงในกรณีเกิดปัญหาจากแรงงานต่างด้าว

3. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดน

3.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

3.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชา และภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

3.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับอาวุธสงครามทุกประเภทที่มีการลักลอบซื้อขายกันในพื้นที่ชายแดน

3.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธสงคราม และลักษณะต้องห้ามในการเก็บรักษาวัตถุระเบิด การซื้อขาย การเคลื่อนย้ายอาวุธต่าง ๆ

3.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการบูรณาการ อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

3.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการตั้งกลุ่มองค์กรอาสาสมัครภาคประชาชนเพื่อเป็นพลังต่อต้านการค้าอาวุธในพื้นที่แนวชายแดน

4. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาสินค้าเถื่อนและสินค้าหนีภาษี

4.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

4.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

4.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสินค้าเถื่อน สินค้าหนีภาษี

4.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องประเภทของสินค้าที่แอบลักลอบซื้อขาย

4.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

4.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการตั้งกลุ่มองค์กรอาสาสมัครภาคประชาชนเพื่อเป็นพลังต่อต้านการค้าขายสินค้าเถื่อน และสินค้าหนีภาษีในพื้นที่แนวชายแดน

5. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน

5.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

5.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชา และภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

5.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของลักษณะการค้ำมนุษย์ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดน

5.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์

5.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

5.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเพิ่มบทบาทในการเก็บรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลด้านสถานบริการที่อาจเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีเพื่อหน่วยงานสาธารณสุขจะได้เข้าไปควบคุมโรค

6. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติตามแนวชายแดน

6.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

6.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

6.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของลักษณะของการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ กลุ่มชาวต่างชาติที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจเข้ามาก่ออาชญากรรม

6.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

6.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการตั้งกลุ่มองค์กรอาสาสมัครภาคประชาชนเพื่อเป็นพลังต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติตามแนวชายแดนในพื้นที่แนวชายแดน

7. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาการค้าการร้ายตามแนวชายแดน

ถึงแม้แนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดตราดยังไม่เคยเกิดปัญหาการก่อการร้าย แต่เมื่อประเทศไทยต้องก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเตรียมมาตรการรองรับปัญหาการก่อการร้ายไว้ ดังนี้

7.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

7.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

7.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของลักษณะของการก่อการร้าย กลุ่มชาวต่างชาติที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจเข้ามาก่อการร้าย

7.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

8. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาการโจรกรรมตามแนวชายแดน และการลักลอบค้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

8.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

8.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

8.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกลุ่มกระบวนกร โจรกรรม และลักลอบค้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

8.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8.2 เพิ่มศักยภาพของท้องถิ่นในการดำเนินการให้มากขึ้น เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดเสี่ยงและเส้นทางที่คนร้ายอาจใช้เป็นเส้นทางก่อเหตุและหลบหนี

8.3 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราด ชุดทหารที่รับผิดชอบพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

9. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดน

9.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

9.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

9.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการฟอกเงินตามแนวชายแดน

9.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราด ปปง. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

10. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในอนาคตเมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่อาเซียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ สร้างองค์ความรู้ให้หน่วยงานฯ สามารถบริหารจัดการความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ให้เดินไปในทิศทางเดียวกันเพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผล

10.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

10.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

10.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติที่ควรอนุรักษ์

10.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

10.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

10.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มองค์กรอาสาสมัครภาคประชาชน เพื่อเป็นพลังต่อต้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แนวชายแดน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี